

JAARVERSLAG

2017

VOORWOORD

In het jaar 2017 heeft de VVD een prachtig resultaat behaald tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart. Opnieuw mogen wij ons de grootste partij van Nederland noemen. Dit resultaat hebben wij te danken aan een ijzersterk verkiezingsprogramma, een intensieve en vernieuwende campagne en de inzet van al onze vrijwilligers. Aan iedereen die heeft bijgedragen aan de campagne, heel veel dank! De komende jaren kunnen wij blijven werken aan een nog beter Nederland.

En dat doen wij het liefst met zoveel mogelijk liberalen! De VVD staat open voor iedereen die wil meedenken, praten en discussiëren over de toekomst van ons land. Daarom zijn er het afgelopen jaar veel bijeenkomsten georganiseerd om liberalen te verbinden. Onze Thematische Netwerken, die goed op stoom zijn, spelen daarbij een belangrijke rol. Zij verbinden liberalen rondom belangrijke thema's en stellen hen in staat om hun kennis in te zetten. Niet alleen voor de partij, maar ook voor Nederland.

In 2017 zijn ook de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen gestart. Want ook in de gemeenteraden willen wij als VVD een sterk geluid laten horen. Dit kan alleen met de beste kandidaten, enthousiaste vrijwilligers en een geweldige campagne. Kortom: aan de slag!

Christianne van der Wal-Zeggelink

Partijvoorzitter

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING	4
1.1 Het Hoofdbestuur.....	4
1.2 Het Landelijk Bestuursoverleg (LBO).....	7
1.3 Algemeen Secretariaat	7
1.4 Congressen	8
1.4.1 Voorjaarscongres 20 mei 2017.....	8
1.4.2 Besluitenlijst 143 ^e Algemene Vergadering zaterdag 20 mei 2017	10
1.4.3 Najaarscongres zaterdag 25 november 2017	12
1.4.4 Besluitenlijst 144 ^e Algemene Vergadering zaterdag 25 november 2017	14
HOOFDSTUK 2: MEEDENKEN BINNEN DE PARTIJ	15
2.1 Thematische netwerken	15
2.2 VVD-Dagen.....	16
2.3 Denk mee	17
2.4 Bakkie Doen?.....	17
HOOFDSTUK 3: CAMPAGNE	18
3.1 Uitslag Tweede Kamerverkiezingen.....	18
3.1.1 De campagne	18
3.1.2 Campagnenetwerk	18
3.2 Campagne herindelingsverkiezingen 22 november 2017	19
3.2.1 Uitslag herindelingsverkiezingen Leeuwarden	19
3.2.2 Uitslag herindelingsverkiezingen Súdwest-Fryslân.....	19
3.2.3 Uitslag herindelingsverkiezingen Waadhoeke	20
3.2.4 Uitslag herindelingsverkiezingen Zevenaar	20
3.2.5 Uitslag herindelingsverkiezingen Midden–Groningen	20
3.2.6 Uitslag herindelingsverkiezingen Westerwolde	20
3.3 Voorbereiding gemeenteraadsverkiezingen.....	21
HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE	22
4.1 Online.....	22
4.2 Liber	22
4.3 Liberaal Bestuur	23
4.4 Mailings	23
4.4.1 Thorbeckeweb	23

4.4.2 Bestuursbrief	23
4.4.3 Campagnemailing.....	24
4.5 Lokale websites.....	24
4.6 VVD Community	24
4.7 MijnVVD en CRM	24
HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN	25
5.1 Lokale netwerken.....	25
5.2 Commissie van onderzoek.....	25
5.3 Commissie van Beroep	25
5.4 Permanente Commissie Integriteit.....	26
5.5 Vertrouwenspersonen	26
5.6 Waarderingsvormen.....	27
HOOFDSTUK 6: LEDENWERVING EN BEHOUD	29
HOOFDSTUK 7: OPLEIDING EN TRAINING	30
7.1 Speerpunten van het beleid	30
7.2 Regulier aanbod	30
7.3 Vernieuwen materiaal	31
7.4 Regionale Masterclasses.....	31
7.5 Kadertraining	31
7.6 Topkadertraining.....	31
7.7 Stuurgroep Opleiding en Training.....	32
7.8 RTO (Regionale Talent- en Opleidingsbestuursleden)	32
7.9 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting.....	32
7.10 Haya-dag	33
7.11 Studio VVD	33
HOOFDSTUK 8: TALENTMANAGEMENT	34
8.1 Permanente Scoutingscommissie	34
8.2 Liberale Loopbanen 2017	34
8.3 Plan Talentmanagement	34
8.4 Training burgemeesterspotentieel	35
HOOFDSTUK 9: VVD INTERNATIONAAL	36
9.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA).....	36
9.2 ALDE	39
9.3 European Liberal Forum ELF	39

9.4 Liberal International (LI)	40
9.5 Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN)	40
HOOFDSTUK 10: ARCHIEF	41
HOOFDSTUK 11: POLITIEK	43
11.1 Eerste Kamerfractie	43
11.2 Tweede Kamerfractie	45
11.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement.....	46

HOOFDSTUK 1: DE VERENIGING

1.1 Het Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur vergaderde in het jaar 2017 elf keer, namelijk op 23 januari, 13 februari, 20 maart, 8 mei, 29 mei, 12 juni, 4 september, 25 september, 23 oktober, 20 november en op 18 december.

Het Hoofdbestuur kwam tweemaal in retraite bijeen. Dit was op 27 januari te Zeist en op 25 juni te Driebergen-Rijsenburg.

In het jaar 2017 is het Hoofdbestuur als volgt samengesteld:

- J.M.H.J. (Henry) Keizer, partijvoorzitter, tot 18 mei 2017;
- C. (Christianne) van der Wal-Zeggelink, partijvoorzitter, vanaf 25 november 2017; bestuurslid Opleidingen en Talentmanagement, tot 25 november 2017;
- Drs. J.N. (Jeannette) Baljeu, vicevoorzitter, tot 20 mei 2017;
- Drs. E.J.M. (Eric) Wetzels, vicevoorzitter, vanaf 20 mei 2017; tevens waarnemend partijvoorzitter tot 25 november 2017;
- Mr. S.J.A. (Stephanie) ter Borg, algemeen secretaris;
- Drs. Ing. G. (Ger) Jaarsma, landelijk penningmeester, tot 20 mei 2017;
- T.H. (Tanja) Haseloo, landelijk penningmeester, vanaf 20 mei 2017;
- M.J.M. (Michiel) Krom, bestuurslid Communicatie en Campagne.
- Dr. A. (Ton) van Nimwegen, bestuurslid Ledenwerving en Fondsenwerving, vanaf 25 november 2017.

Verkiezing van de partijvoorzitter

Voor de vacature van het partijvoorzitterschap waren er twee kandidaten. Op 25 september 2017 heeft het Hoofdbestuur besloten om Christianne van der Wal-Zeggelink voor te dragen als partijvoorzitter. Bram Cool is door het thematisch netwerk Liberaal Groen en lokaal netwerk Blaricum-Eemnes-Laren voorgedragen.

In de periode 28 oktober – 7 november vond er een roadshow plaats, waarbij de leden kennis hebben kunnen maken de kandidaten. Tijdens de roadshow werden de volgende plaatsen aangedaan: Weert, Dwingeloo, Almelo, Bunnik, Dordrecht en Purmerend.

De verkiezing verliep via een ledenraadpleging. In totaal heeft 24,5% van de stemgerechtigde leden een stem uitgebracht tijdens de ledenraadpleging. Dit zijn 6631 stemmen. Met 73% van de stemmen is Christianne van der Wal-Zeggelink gekozen tot partijvoorzitter van de VVD.

Adviseurs

- Drs. M. (Mark) Rutte; Partijleider;
- A. (Annemarie) Jorritsma-Lebbink, namens de VVD-fractie in de Eerste Kamer der Staten-Generaal;
- Drs. H. (Halbe) Zijlstra, namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tot 26 oktober 2017;
- Mr. dr. K.H.D.M. (Klaas) Dijkhoff, namens de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, vanaf 26 oktober 2017;
- Mr. Drs. J.C. (Hans) van Baalen, namens de VVD-delegatie in het Europees Parlement;
- A.J. (Arjen) Gerritsen, namens de VVD-Bestuurdersvereniging,
- R.L. (Rutger) de Ridder, namens de JOVD, tot 1 oktober;
- S.T.A. (Splinter) Chabot, namens de JOVD, sinds 1 oktober;
- Per 25 november 2017 is M. (Marianne) Schuurmans-Wijdeven, door het Hoofdbestuur benoemd tot voorzitter van de stuurgroep van de Haya van Somerenstichting. Vanuit die hoedanigheid is zij adviseur van het Hoofdbestuur tot aan de benoeming van een nieuw lid van het Hoofdbestuur met de portefeuille Opleidingen en Talentmanagement.

De portefeuillevindeling binnen het Hoofdbestuur zag er eind 2017 als volgt uit:

Hoofdbestuurslid	Primair	Secundair
Partijvoorzitter	Algehele leiding en coördinatie Kabinet/Fracties/Politieke Partijen Media Benoemingen en Kandidatenlijsten	Voorzitter Landelijk Bestuursoverleg Voorzitter Kernteam Voorzitter Ivo Opstelten Foundation Integriteit
Vicevoorzitter	Plaatsvervangend voorzitter Thematische Netwerken VVD dagen en Flitscongressen Discussiebijeenkomsten Verkiezingsprogrammacommissies Internationale contacten Midden- en Oost-Europa-programma	Curator TeldersStichting Stuurgroep Internationaal
Algemeen Secretaris	Congressen en ALV Statuten, Reglementen en Jaarplan Bewaking besluitvormingstrajecten Troubleshooting Regio's en Lokale Netwerken Mijn VVD	Plaatsvervangend algemeen penningmeester Adviseur Hoofdbestuur JOVD Secretaris Ivo Opstelten Foundation
Penningmeester	Financieel beheer van de partij Contributie en subsidiestromen Ledenadministratie Automatisering Integriteit	Plaatsvervangend algemeen secretaris Penningmeester Ivo Opstelten Foundation Contactpersoon commissie integriteit <i>Troubleshooting</i>
Bestuurslid Opleidingen & Trainingen en Talentmanagement	Opleiding en training Permanente Scouting Talentmanagement Contactpersoon VBV	Aanspreekpunt Haya Stuurgroep Haya Benoemingen en Kandidatenlijsten Curator TeldersStichting
Bestuurslid Communicatie & Campagne	Communicatie Permanente campagne Voorlichting Verkiezingscampagnes	Contactpersoon VVD Bestuurdersvereniging
Bestuurslid Leden- en Fondsenwerving	Fondsenwerving Ledenwerving Ledenbehoud	

1.2 Het Landelijk Bestuursoverleg (LBO)

Het Hoofdbestuur voert periodiek overleg met de Regiovoorzitters, genaamd het Landelijk Bestuursoverleg.

Het Landelijk Bestuursoverleg vond in 2017 viermaal plaats, te weten op 28 januari, 25 maart, 16 mei en op 13 september.

Het Landelijk Bestuursoverleg kwam eenmaal in retraite bijeen. Dit was op 29 september.

De voorzitters van de regio's in 2017 zijn:

- Regio Midden: Wouter Kolff tot 11 oktober 2017; Tjapko Poppens vanaf 11 oktober 2017.
- Regio Noord: Ton Baas
- Regio Noord-Holland: Robert Vermeulen`
- Regio Oost: Peter Sniijders
- Regio Zuid: Onno Hoes
- Regio Zuid-Holland: Pauline Bouvy-Koene
- Regio Internationaal: Jock Geselschap

De voorzitters van de Regio's worden benoemd door de ledenvergadering van de Regio. De voorzitter van de Regio Internationaal wordt benoemd door de Algemene Vergadering.

1.3 Algemeen Secretariaat

De VVD heeft deze Tweede Kamerverkiezingen een fantastisch resultaat behaald. Dankzij de inzet van iedereen binnen de partij hebben wij deze verkiezingen het vertrouwen van de kiezer weten te winnen. Vanuit het Algemeen Secretariaat werden alle voorbereidingen getroffen en werd de campagne gecoördineerd. Er werd intensief contact onderhouden met de campagnecoaches in het land, de 'Bakkie Doen?'-koffietruck reed het hele land door zodat VVD'ers onder het genot van een kopje koffie in gesprek konden gaan met de kiezer en natuurlijk waren we ook online weer volop aanwezig, onder andere met *Facebook live*. Met 33 zetels is de VVD opnieuw de grootste partij van ons land. We kijken terug op een bijzonder intensieve campagne. Een campagne die weer een stap beter was dan de voorgaande.

De tweede helft van dit jaar stond in het teken van de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. De lokale netwerken zijn geïnformeerd en ondersteund over het opstellen van de kandidatenlijsten, het schrijven van een verkiezingsprogramma en bij de voorbereidingen voor de campagne. De Haya heeft 'De Lat Ligt Hoger' uitgerold voor de gemeenteraadsverkiezingen. Ook bij de gemeenteraadsverkiezingen gaan wij voor de winst!

De VVD is ons middel om Nederland liberaler te maken – en zo het leven in ons land nog beter. Om dat doel te bereiken is het noodzakelijk om zoveel mogelijk liberalen aan onze partij te binden. We hebben eind 2015 al een grote stap voorwaarts gezet, onze oude hiërarchische partijstructuur is komen te vervallen. In 2017 zijn wij doorgegaan met de vernieuwing van onze partij om zo de moderne netwerkorganisatie te worden die zoveel mogelijk liberalen verbindt. In 2017 zijn vele lokale netwerken gevormd die voldoende robuust en veerkrachtig zijn om in alle gemeente liberalen aan zich te binden. De thematische Netwerken kwamen in 2017 volop tot bloei en hebben vele interessante bijeenkomsten georganiseerd voor leden en geïnteresseerden.

Er is in 2017 hard gewerkt om het CRM-systeem en MijnVVD niet alleen toegankelijk te maken voor leden maar ook voor supporters van de VVD. Daarnaast kunnen de leden die ook lid willen worden van een thematisch netwerk zich inschrijven via MijnVVD. Ook is het door aanpassingen van de digitale infrastructuur mogelijk om een combi-lid te worden van de JOVD en de VVD. Nieuwe en bestaande leden kunnen indien gewenst nu ook op MijnVVD aangeven of zij actief willen worden binnen de partij en op welke manier. Daarnaast hebben we verder vorm gegeven aan de uitgerolde VVD-Community smaldelen voor Hayatrainers, campaigners en onze nieuwe netwerken.

Mensen

Op het Algemeen Secretariaat hebben in 2017 een aantal personeelwisselingen plaatsgevonden. Tevens hebben een groot aantal studenten stage gelopen bij het Algemeen Secretariaat.

Het Algemeen Secretariaat vindt het belangrijk om stageplekken aan te bieden om studenten in contact te brengen met de politiek, maar ook omdat gebleken is dat stagiairs een waardevolle toevoeging zijn voor de organisatie. Vanwege deze waardevolle bijdrage moeten de stagiairs die in 2017 zijn begonnen zeker genoemd worden in dit verslag: Matthijs Even, Lex Janssen, Marlijn Heijnen, Maurice Grobber, Gavin de Vos, Alex Panhuizen, Emmy Duinkerke, Marley Johnson, Christiaan Peetoom, Mariam Al-Saqaff, David van den Hout, Jorn van Essen en Layla Boots. Alle stagiairs waren een fantastische aanwinst voor het Algemeen Secretariaat en hebben veel werk verzet!

Dit jaar hebben we ook afscheid genomen van een aantal trouwe medewerkers: Nanning Mol, Sandra Reynaers, Kartinie Martowiriono, Friso Rip, Kiki Bakker, Rick Nederend en Saskia Leidelmeyer. Zij hebben allemaal keihard gewerkt en fantastisch werk geleverd.

Vanaf maart is Niels van Dam het team komen versterken als marketeer/fondsenwerver. Valérie Plasman is na haar stage in dienst gekomen om Verenigingszaken te versterken. Ook Marlijn Heijnen is na haar stage bij het Algemeen Secretariaat komen werken als data-specialist. Joost Dijkshoorn is vanaf juli in dienst gekomen als Medewerker Bestuurszaken. Benjamin van Es heeft Kiki Bakker opgevolgd voor de permanente campagne. Raymond Mens is in dienst gekomen om het campagne team te versterken en uiteindelijk in november clusterhoofd communicatie geworden. Lisa Ubachs heeft zich als nieuwe kracht volop ingezet voor de Thematische Netwerken.

1.4 Congressen

1.4.1 Voorjaarscongres 20 mei 2017

Op 15 maart 2017 heeft de VVD een prachtig resultaat behaald. Met 33 zetels zijn wij opnieuw de grootste partij van Nederland. Het Voorjaarscongres: Aan de slag voor Nederland! bood de perfecte gelegenheid om terug te kijken op de campagne tijdens de Tweede Kamerverkiezingen en het succes te vieren.

Olympisch goud

De aftrap dit congres werd verzorgd door dagvoorzitter, olympisch kampioen en lijstduwer tijdens de Tweede Kamerverkiezingen Maarten van der Weijden. Samen met campagneleider Tamara van Ark keken we terug op de campagne en de geweldige prestaties die door de campagneteams in het hele land zijn geleverd. Helaas betekende de Tweede Kamerverkiezingen ook dat wij afscheid namen van enkele Kamerleden, vertrouwde gezichten op het Binnenhof. Wij bedanken Anouchka van Miltenburg, Anouchka Schut, Betty de Boer, Brigitte van der Burg, Daniël van der Ree, Fred Teeven, Hayke Veldman, Helma Neppérus, Ingrid de Caluwé, Jeroen van Wijngaarden, Joost Taverne, Karin Straus, Leendert de Lange, Perjan Moors, Remco Bosma, Roald van der Linde, Ronald Vuijk,

Rudmer Heerema, Sjoerd Potters, Ton Elias, Ybeltje Berckmoes en Jock Geselschap voor hun geweldige inzet als volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer.

Het podium werd betreden door Annemieke Elsinga, net als Maarten van der Weijden winnaar van het olympisch goud. Zij ging in gesprek met Henk Kamp, Jeanine Hennis, Stef Blok, Sander Dekker, Klaas Dijkhoff, Eric Wiebes en Ard van der Steur. Over het werk en de collega's op de ministeries, persoonlijke hoogte- en dieptepunten en gedenkwaardige momenten.

De vrijdagavond van het congres werd afgesloten met de speech van Mark Rutte. In de week voorafgaand aan het congres klapte de formatie en trad partijvoorzitter Henry Keizer af. Onderwerpen die de partijleider niet schuwde. Maar Rutte keek ook vooruit naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 en de campagne.

Ambassadors Day

Ook mochten we dit congres enkele internationale gasten verwelkomen op de Ambassadors Day. Ambassadors Day is een jaarlijks terugkerend evenement, waarop ambassadeurs van EU-lidstaten en bondgenoten binnen de NAVO de kans krijgen om met de VVD in gesprek te gaan en de opening van het congres bij te wonen. Op vrijdagavond vond er een inhoudelijke paneldiscussie plaats met Tweede Kamerleden Han ten Broeke, Anne Mulder, Europarlementariër Cora van Nieuwenhuizen en voormalig secretaris-generaal van de Europese Commissie Carlo Trojan over de rol van het liberalisme en de toekomst van Europa. Aansluitend werden de ambassadeurs uitgenodigd om in gesprek te gaan met Mark Rutte. Ook dit jaar waren de aanwezige ambassadeurs vol lof over de gastvrijheid van onze partij.

Algemene Vergadering

Op zaterdag 20 mei om 10:00 uur opende technisch voorzitter Jan van Zanen de Algemene Vergadering. Tijdens de vergadering werd de procedure voor het selecteren van een nieuwe partijvoorzitter en het profiel vastgesteld.

Nieuw in het Hoofdbestuur

Ook namen wij deze dag afscheid van Jeannette Baljeu en Ger Jaarsma als leden van het Hoofdbestuur. Wij danken hen voor al hun inzet voor de partij. Dit congres werden ook de nieuwe vicevoorzitter Eric Wetzels en de nieuwe Landelijk Penningmeester Tanja Haseloo benoemd. Tot slot werd Stephanie ter Borg herbenoemd voor een nieuwe termijn als Algemeen Secretaris.

De Algemene Vergadering werd afgesloten met de speech van JOVD-voorzitter Rutger de Ridder en met de uitreiking van de V-Factor. De V-Factor is een prijs voor een VVD-netwerk dat een bijzondere prestatie heeft geleverd. Dit keer ging de V-Factor naar de Zeeuwse VVD. De prijs werd in ontvangst genomen door Wilfried Boonman, raadslid voor de VVD in Middelburg. Gefeliciteerd!

1.4.2 Besluitenlijst 143e Algemene Vergadering | zaterdag 20 mei 2017

1. De heer J.H.C. (Jan) van Zanen opent de 143e Algemene Vergadering op zaterdag 20 mei 2017 om 10.15 uur. De heer Van Zanen is technisch voorzitter van deze Algemene Vergadering.

2. De heer A.G (André) van Schie uit Utrecht, mevrouw A.J. (Anouk) van Eekelen uit Wassenaar en mevrouw S. (Suzanne) van Erven uit Den Haag worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.

3. De heer J.M.H.J. (Henry) Keizer heeft op 18 mei 2017 aangekondigd af te treden als partijvoorzitter. Hierdoor is deze bestuursfunctie vacant. Voor de benoeming van een nieuwe voorzitter wordt de procedure en profiel "Verkiezing nieuwe voorzitter" vastgesteld.

4. Het Jaarverslag 2016 wordt goedgekeurd.

5. Het Financieel Jaarrapport 2016 wordt goedgekeurd. De Algemene Vergadering verleent decharge aan het Hoofdbestuur voor het in 2016 gevoerde beleid.

6. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de financiële commissie voor het verslagjaar 2017:

- Mevrouw P.W. (Paulien) Geerdink uit Groningen
- De heer J.W.R. (Remco) van Lunteren uit Amersfoort
- De heer H.L. (Henry) Steenberg uit Leiden
- De heer A.J. (Arjen) Gerritsen uit Almelo, plaatsvervangend lid
- De heer R. (Roland) van Benthem uit Eemnes, plaatsvervangend lid
- De heer M.J.M.V. (Marc) van Dijk uit Wassenaar, plaatsvervangend lid

7. Het Halfjaarplan en Halfjaarbegroting voor de tweede helft van 2017 worden goedgekeurd.

8. Het voorstel voor de hoogte van de contributie voor het jaar 2018 wordt goedgekeurd, inclusief het voorstel voor het introductielidmaatschap.

9. De heer H.L. (Herbert) Zilverentant en de heer G.A. (Gert-Anne) Van Pruissen treden af als leden van de Commissie van Beroep. De heer M.A.P. (Michiel) Van Haersma Buma en de heer M.P. (Marco) Swart treden af als plaatsvervangende leden van de Commissie van Beroep.

10. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de Commissie van Beroep:

- De heer P.G. (Paul) Van As uit Zoetermeer, voorzitter
- Mevrouw R. F. (Rolinde) Weide uit Haren
- De heer E. (Erik) Van der Marel uit Utrecht
- Mevrouw H.E. (Lysbeth) Van Valkenburg-Lely uit Driebergen-Rijsenburg, plaatsvervangend lid
- De heer S.E. (Sven) Planken uit Breda, plaatsvervangend lid
- De heer H.W. (Hans) Mojet uit Den Haag, plaatsvervangend lid

11. Mevrouw J.N. (Jeannette) Baljeu (Vicevoorzitter) en de heer G. (Ger) Jaarsma (Landelijk Penningmeester) treden af als leden van het Hoofdbestuur.

12. De volgende leden worden per acclamatie benoemd tot leden van het Hoofdbestuur:

- De heer E.J.M. (Eric) Wetzels, als Vicevoorzitter
- Mevrouw T.H. (Tanja) Haseloop-Amsing, als Landelijke penningmeester

13. Mevrouw S.J.A. (Stephanie) ter Borg wordt per acclamatie herbenoemd tot Algemeen Secretaris.

14. De heer J.H.C. (Jan) van Zanen sluit de 143e Algemene Vergadering om 12.00 uur.

1.4.3 Najaarscongres zaterdag 25 november 2017

Met een vernieuwd congresprogramma mochten wij ruim 1000 VVD'ers verwelkomen in Nieuwegein op zaterdag 25 november. We gingen van start met een vertrouwd onderdeel: de Algemene Vergadering. Een belangrijk moment dit congres. Na weken van campagnevoeren was het dit najaarscongres tijd voor de bekendmaking van onze nieuwe partijvoorzitter.

Voorafgaand aan het Najaarscongres doorkruisten kandidaten Bram Cool en Christianne van der Wal heel Nederland om met leden in gesprek te gaan. Ook online voerde zij volop campagne. Via Facebook en Youtube deelden zij hun toekomstplannen voor onze partij. Na deze campagneperiode was het woord aan de leden in de ledenraadpleging. Zaterdag 25 november was het dan zover. Met een ruime meerderheid van de stemmen is Christianne van der Wal gekozen tot onze nieuwe partijvoorzitter. Onder luid applaus nam zij het woord: "Ik sta te popelen om met jullie aan de slag te gaan voor de partij met de beste ideeën voor Nederland!"

Maar er gebeurde nog meer in de Algemene Vergadering. Welkom in het Hoofdbestuur heten wij Ton van Nimwegen. Binnen het bestuur is hij verantwoordelijk voor ledenwerving en fondsenwerving.

Wederom werd de V-factor uitgereikt dit congres. Dit jaar ging de prijs naar de VVD Brainport Regio! Het lokale netwerk mocht het afgelopen jaar heel veel nieuwe leden verwelkomen. Een mooie prestatie. Joost Hanssen, secretaris van het netwerk, nam de prijs in ontvangst: "Alle nieuwe leden krijgen altijd een welkomstbericht en er wordt (bijna) altijd persoonlijk contact opgenomen. Ik plan dan 's avonds in ons vaste café een gesprek van een uur. Zo leer ik al onze leden direct wat beter kennen, welke interesses en welke motivatie men heeft. Dit werpt zeker vruchten af! Zo heb ik al een aantal mensen in contact kunnen brengen met thematische netwerken en andere bestuurslagen. Al met al heel veel werk, maar ook dankbaar werk. Ik vind het leuk om VVD'ers te ontmoeten en onze partij en de (lokale) politiek te promoten."

We moeten aan de bak

Ook een belangrijk thema dit congres: de naderende gemeenteraadsverkiezingen. In de week voorafgaand aan het congres vonden de herindelingsverkiezingen plaats in Súdwest-Fryslân, Waadhoeke, Midden-Groningen, Westerwolde en Zevenaar. Hoewel het resultaat stabiel was, liet de uitslag ook zien dat we er nog niet zijn. We zullen nog echt aan de bak moeten. Samen met campagneleider Bas van 't Wout keken we terug op deze verkiezingen en spraken we over de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

Ook een andere invulling van het programma dan normaal: de programmacarrousel. Dit congres werden er vier workshops verzorgd. Bezoekers konden tijdens verschillende rondes deelnemen aan drie van deze workshops. Zo was er de workshop 'een actief netwerk' verzorgd door Onno Hoes, Serge Hollander en Thierry Aartsen. Nu de opschaling van de afdelingen is afgerond is het tijd om met fris enthousiasme de lokale netwerken vorm te geven. Ook kon er dit stevig gedebatteerd worden tijdens 'The Battle' of onder leiding van Anouchka van Miltenburg in een heus Lagerhuisdebat. Tot slot, in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen hebben wij je graag een goed verhaal vertellen. Wij stropen de mouwen op en pakken aan. Alleen een doener maakt Nederland beter. Hoe vertellen wij de kiezer op straat, aan de deur of online ons verhaal?

Net even anders

Het slotakkoord dit congres werd verzorgd door Mark Rutte. Maar in plaats van een speech werd onze partijleider verrast door Jörgen Raymann op het podium. Een uur lang spraken Jörgen en Mark over enkele belangrijke gebeurtenissen tijdens de afgelopen maanden. En dit deden zij op een wel heel bijzondere locatie: het Torentje.

1.4.4 Besluitenlijst 144^e Algemene Vergadering | zaterdag 25 november 2017

1. De heer E.J.M. (Eric) Wetzels opent de 144e Algemene Vergadering op 25 november 2017 om 10.15 uur. De heer Wetzels zit de Algemene Vergadering als waarnemend voorzitter voor.
2. De heer L.L.B. (Lex) Janssen uit Eindhoven, mevrouw A.A.C. (Anneli) Bouckaert uit Hoogeveen en de heer B.F. (Bart) Omlo uit Ede worden per acclamatie benoemd tot stem- en notulencommissie.
3. Bekendmaking uitslag ledenraadpleging partijvoorzitter: op 25 september 2017 heeft het Hoofdbestuur besloten om Christianne van der Wal voor te dragen als partijvoorzitter. Bram Cool is door het thematisch netwerk Liberaal Groen en lokaal netwerk Blaricum-Eemnes-Laren voorgedragen. In totaal heeft 24,5% van de stemgerechtigde leden een stem uitgebracht tijdens de ledenraadpleging. Dit zijn 6631 stemmen. Met 73% van de stemmen is Christianne van der Wal gekozen tot partijvoorzitter van de VVD.
4. Het jaarplan en de begroting voor 2018 worden goedgekeurd.
5. Het kaderstellend advies en tijdschema voor de verkiezingen van het Europees Parlement en de Eerste Kamer in 2019 worden goedgekeurd.
6. De heer M.J.M. (Michiel) Krom wordt per acclamatie herbenoemd tot lid van het Hoofdbestuur, met de portefeuille Communicatie en Campagne.
7. De heer A. (Ton) van Nimwegen wordt per acclamatie benoemd tot lid van het Hoofdbestuur, met de portefeuille Ledenwerving en Fondsenwerving.
8. De heer J.W. (Johan) Remkes treedt af als lid van de Permanente Scoutingscommissie.
9. De volgende leden worden per acclamatie (her)benoemd tot leden van de Permanente Scoutingscommissie:
 - De heer P.J.H.M. (Paul) Luijten (Voorzitter)
 - Mevrouw K.C.J. (Karin) Straus
 - Mevrouw A.C. (Annelies) Pleyte
10. De heer E.J.M. (Eric) Wetzels sluit de 144e Algemene Vergadering om 11.40 uur.

HOOFDSTUK 2: MEEDENKEN BINNEN DE PARTIJ

2.1 Thematische netwerken

De VVD vindt het belangrijk dat iedereen kan meepraten, zowel mensen van binnen als buiten de partij. Het is belangrijk dat de denkkraft van zowel leden als niet-leden wordt ingezet, en hierbij spelen de Thematische Netwerken een grote rol. De netwerken verbinden liberalen rondom thema's zoals gezondheid, duurzaamheid en economie en stellen hen in staat om hun talenten in te zetten voor onze partij en daarmee voor Nederland.

In 2016 heeft de transformatie van partijcommissies naar open en uitnodigende Thematische Netwerken plaatsgevonden. De netwerken doen zo veel mogelijk zelf en worden waar nodig gefaciliteerd. Voor de Thematische Netwerken ligt er een focus op drie hoofddoelen; het creëren van debat binnen de partij, het verbinden van liberalen door middel van evenementen en het uitwisselen van expertise, onder andere met de Tweede Kamer.

In 2017 zijn alle netwerken voorzien van een eigen ledenadministratie via MijnVVD, een eigen website en materialen ter promotie (banners, flyers, visitekaartjes). Ter promotie van de netwerken heeft er een netwerkenmarkt plaats gevonden op het Najaarscongres, waarbij ook het promotiefilmpje is gepresenteerd. In december 2017 er een vergadering plaatsgevonden met bestuursleden van de Thematische Netwerken, de medewerker van het Algemeen Secretariaat Lisa Ubachs en Hoofdbestuurslid Eric Wetzels. Dit overleg zal periodiek worden herhaald om de stand van zaken te evalueren.

In 2017 zijn door vrijwel alle netwerken interessante bijeenkomsten georganiseerd. Aan deze bijeenkomsten namen zowel leden als niet-leden deel. Zo hebben onder andere de volgende grote evenementen plaats gevonden: VVD Onderwijsdag, Europa Symposium Internationaal, Maak Duurzaamheid Liberaler, Cyber Security Event, Seniorennetwerkcongres en het Liberale Vrouwen GR2018 event. Hiernaast zijn er verschillende werkbezoeken geweest aan bedrijven, onder andere vanuit het Young Professional netwerk en het Landbouw, Natuur en Voedsel netwerk.

Eind 2017 kende de VVD de volgende thematische netwerken:

- Thematisch Netwerk Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Thematisch Netwerk Cultuur en Media
- Thematisch Netwerk Economische Zaken en Innovatie
- Thematisch Netwerk Financiën
- Thematisch Netwerk Gezondheid en Zorg
- Thematisch Netwerk Internationaal
- Thematisch Netwerk Justitie en Veiligheid
- Thematisch Netwerk Landbouw, Natuur en Voedsel
- Thematisch Netwerk LHBT
- Thematisch netwerk Liberaal Groen
- Thematisch Netwerk Mobiliteit en Leefomgeving
- Thematisch Netwerk Onderwijs
- Thematisch Netwerk Public Professional
- Thematisch Netwerk Sport en Bewegen
- Thematisch Netwerk Werk en Inkomen
- Thematisch Netwerk Wonen
- Thematisch Netwerk Young Professional

- Liberaal Maatschappelijk Middenveld
- Liberaal Vrouwen Netwerk
- Seniorennetwerk
- Impact van Verandering

De netwerken worden allemaal geleid door een voorzitter en secretaris die daarvoor door het Hoofdbestuur benoemd zijn.

2.2 VVD-Dagen

Innovatief Nederland

24 juni 2017, High Tech Campus Eindhoven

130 deelnemers (leden en niet-leden)

Tijdens deze VVD-dag over innovatie was Europarlementariër Jan Huitema de dagvoorzitter. De plenaire opening werd verzorgd door waarnemend partijvoorzitter Eric Wetzels, waarna er door expertsprekers wat dieper op het onderwerp in werd gegaan. De plenaire opening eindigde met een probleemstelling rondom het thema en de mogelijke oplossingen vanuit een liberaal ideaalbeeld.

Hierop volgend vonden de deelsessies plaats, onder meer door Tweede Kamerleden Helma Lodders, Arne Weverling en Sophie Hermans, waarbij er werd gesproken over innovatie in de sectoren agrifood, zorg en duurzaamheid. Achteraf kwam men weer bijeen voor een plenaire terugkoppeling, waar een gezamenlijke netwerklunch op volgde.

Miljoenennota

30 september 2017, Hotel Van der Valk, Veenendaal

150 deelnemers (leden en niet-leden)

Op zaterdag 30 september kwamen 150 liberalen samen om de gepresenteerde Miljoenennota van het kabinet te bespreken. De invulling van de dag werd verzorgd in samenwerking met Thematisch Netwerk Financiën. Na een plenaire opening door toenmalig staatssecretaris Eric Wiebes vonden er verschillende workshops en deelsessies plaats.

Tijdens deze workshops en deelsessies werden de plannen van het kabinet op een laagdrempelige manier uitgelegd en besproken, evenals de consequenties hiervan voor de Nederlandse bevolking. Na de workshops keerde iedereen terug naar de plenaire zaal voor een afsluiting door waarnemend voorzitter Eric Wetzels, waarna er een gezamenlijke lunch plaats vond.

'Hoe houden we Nederland veilig?'

16 december 2017, Museum voor Communicatie, Den Haag

75 deelnemers (leden en niet-leden)

Tijdens deze VVD-dag stond de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten centraal. Na een opening door vicevoorzitter Eric Wetzels, portefeuillehouder thematische netwerken en VVD-dagen, werd de bijeenkomst ingeleid door dagvoorzitter Ruud Verkuijlen. Met een tweetal plenaire sprekers (Kees Jan Dellebeke en Paul Abels) begon de bijeenkomst inhoudelijk, waarna er een paneldiscussie plaats vond met onder meer Ockje Tellegen, Hoogleraar Erwin Muller en David Korteweg namens Bits of Freedom. De dag werd afgesloten met een lunch, waarbij iedereen gezamenlijk na kon praten met zowel de sprekers als de deelnemers.

2.3 Denk mee

Als netwerkpartij wil de VVD iedereen die liberaal handelt, denkt of voelt aan de partij verbinden en vragen hoe wij Nederland nog beter kunnen maken. In 2016 zijn wij gestart met het verzamelen van e-mailadressen van belangstellenden. Regelmatig ontvangt iedereen die een e-mailadres via de website of bij de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heeft achtergelaten een e-mail van de VVD met een vraag over Nederland. Zo blijven we in gesprek over hoe wij Nederland stap voor stap nog beter kunnen maken.

2.4 Bakkie Doen?

Een 'bakkie doen' is een oer-Hollandse uitdrukking om even bij te praten of van gedachten te wisselen maar ook om te vragen hoe het nu echt met iemand gaat. Dat is belangrijk, wij willen weten wat Nederland bezighoudt. Daarom zijn wij ook in 2017 met de 'Bakkie Doen?'-koffietruck heel Nederland doorgegaan. Onder het genot van een vers bakkie gaan wij bij de koffietruck in gesprek over Nederland. Was het een leuk en goed gesprek? Dan vragen wij mensen om hun e-mailadres achter te laten. Zo blijven wij in gesprek met iedereen die geïnteresseerd is over hoe wij Nederland nog beter kunnen maken.

HOOFDSTUK 3: CAMPAGNE

3.1 Uitslag Tweede Kamerverkiezingen

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
VVD	2.238.351	21,29	33
PVV	1.372.941	13,06	20
CDA	1.301.796	12,38	19
D66	1.285.819	12,23	19
GroenLinks	959.600	9,13	14
SP	955.633	9,09	14
PvdA	599.699	5,70	9
ChristenUnie	356.271	3,39	5
PvdD	335.214	3,19	5
50Plus	327.131	3,11	4
SGP	218.950	2,08	3
DENK	216.147	2,06	3
FvD	187.162	1,78	2

3.1.1 De campagne

Aan het begin van 2017 vonden de Tweede Kamerverkiezingen plaats. Omdat de VVD al zo'n tijd regeringsverantwoordelijkheid heeft gehad in een roerige tijd was er een uitgebreid verhaal om te vertellen aan potentiële kiezers. Daarom is er besloten om een lange campagne te voeren die meteen na de zomer van 2016 van start ging. In de maanden daarna zijn er veel campagneactiviteiten ontplooid, wat uiteindelijk resulteerde in een geweldig resultaat voor de VVD. Deze campagne zijn onder meer de koffietruck, televisiespots, billboards, posters en flyers ingezet om de kiezer te overtuigen hun stem aan de VVD te geven.

In aanloop naar de campagne waren er meer dan 6000 vrijwilligers actief voor de campagne, waaronder 350 campagneleiders. Om hen aangehaakt te houden bij de campagne en aankomende campagneacties is er op 24 september in Bunnik een campagneleidersdag georganiseerd.

3.1.2 Campagnenetwerk

De inspanningen van het Algemeen Secretariaat met het opzetten van het campagnenetwerk in 2016 hebben zich bij de Tweede Kamerverkiezingen uitbetaald. Het netwerk wordt gezien als een grote ondersteuning voor de lokale campagneleiders en heeft goed gefungeerd als oren, ogen en steun voor de landelijke campagne. Het is mede hierdoor dat er in meer gemeentes dan ooit deur-tot-deur campagne gevoerd is, er een getargette campagne heeft plaatsgevonden welke als ondersteuning van de landelijke strategie heeft kunnen dienen. Er zijn tienduizenden gesprekken gevoerd deze campagne, resulterende in een ambassadeurscampagne van - zeker voor de VVD - ongekende omvang.

Na de Tweede Kamerverkiezingen is het campagnenetwerk van 25 campagnecoaches en de 380 campagneleiders geïntensiveerd als voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen. In september is er, met de politiek campagneleider, de 25 coaches en 380 campagneleiders de eerste campagneleidersdag georganiseerd. Bij deze dag zijn de lokale campagneleiders workshops aangeboden over nieuwe campagnemethodieken en strategie en heeft men nieuwe materialen voor plannen ontvangen (waaronder het nieuwe campagnehandboek, een rekenmodel voor stemaantallen voor winst en een planningshulp). Gedurende de rest van het jaar zijn er verschillende trainingen gegeven en zijn groepen campagneleiders geholpen met strategie door zowel hun coaches als door de *campaign organizer* van het Algemeen Secretariaat. Via campagne updates, nieuwsbrieven vanuit het Algemeen Secretariaat, zijn de lokale campagneleiders op de hoogte gehouden van ontwikkelingen richting de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen en hebben zij toegang gekregen tot meer gereedschappen om de campagne voor te bereiden en uit te voeren, waaronder de online portal voor de opmaak van posters, flyers en social media en strategische datakaarten. Door deze inzet stonden de 317 campagneleiders waar verkiezingen zijn geweest in de juiste campagnestand om in 2018 de verkiezingen te winnen.

3.2 Campagne herindelingsverkiezingen 22 november 2017

3.2.1 Uitslag herindelingsverkiezingen Leeuwarden

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
PvdA	10.365	26,09	11
Pal GroenLinks	4.572	11,51	5
CDA	4.262	10,73	5
VVD	3.915	9,85	4
D66	3.665	9,22	4
Gemeentebelangen	2.566	6,46	2

3.2.2 Uitslag herindelingsverkiezingen Súdwest-Fryslân

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
CDA	8.734	27,1	11
PvdA	4.863	15,43	6
FNP	4.126	13,09	5
VVD	3.169	10,05	4
Gemeente Belangen	2.426	7,7	3
Totaal Lokaal			
GroenLinks	2.354	7,47	3

3.2.3 Uitslag herindelingsverkiezingen Waadhoeke

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
CDA	4.124	25,9	8
SAM Waadhoeke	3.421	21,48	6
Gemeentebelangen	3.240	20,35	6
FNP	2.930	18,4	5
VVD	1.495	9,39	3
ChristenUnie	714	4,48	1

3.2.4 Uitslag herindelingsverkiezingen Zevenaar

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
Lokaal Belang	4.433	32,87	10
CDA	3.153	23,38	7
PvdA	1.634	12,12	3
VVD	1.167	8,65	2
SP	917	6,8	2
D66	856	6,35	1

3.2.5 Uitslag herindelingsverkiezingen Midden-Groningen

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
PvdA	2.621	15,28	5
Gemeente Belangen Midden-Groningen	2.554	14,87	5
SP	2.294	13,36	5
VVD	2.167	12,62	4
ChristenUnie	2.046	11,91	4
CDA	1.650	9,61	4

3.2.6 Uitslag herindelingsverkiezingen Westerwolde

PARTIJ	STEMMEN	PERCENTAGE (%)	ZETELS
Gemeentebelangen Westerwolde	2.466	27,51	6
PvdA	2.111	23,55	5
CDA	1.400	15,62	3
VVD	890	9,93	2
GroenLinks	754	8,41	2
Partij voor de Dieren	626	6,98	1

3.3 Voorbereiding gemeenteraadsverkiezingen

Bijna alle lokale netwerken hebben zich in 2017 hard ingezet om mee te kunnen doen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Daar gaat een hele kandidaatstellingsprocedure aan vooraf. In januari 2017 ging de kandidaatstelling open en eind november lag er in zo goed als iedere gemeente een kandidatenlijst van de VVD. Ook de regio's hebben hierin een onmisbare coördinerende en ondersteunde rol in gespeeld.

Vanuit het Algemeen Secretariaat hebben we bestuursleden van lokale netwerken, regio's en kandidaatstellingscommissies in iedere stap in het kandidaatstellingsproces ondersteund. Daarvoor hebben we twee keer een *roadshow* georganiseerd, waarbij we twee keer vier plaatsen verspreid over het land hebben bezocht. Er was een handleiding beschikbaar. Tijdens deze *roadshow* was iedereen die iets met de kandidaatstellingsprocedure van doen had, welkom. Besturen en kandidaatstellingscommissies zijn gedurende het jaar zeer regelmatig geïnformeerd over de te ondernemen stappen en met tips voor de uitvoering van de procedure. Er was een Leidraad beschikbaar met uitgebreide informatie over de procedure en wekelijks werd er een bestuursbrief met de belangrijkste informatie en aanvullende *factsheets* verspreid. Uiteraard was het Algemeen Secretariaat continue beschikbaar voor vraag en antwoord.

Het was de eerste keer dat de kandidaatstellingsprocedure in de nieuwe netwerkstructuur werd uitgevoerd. Over het algemeen heeft dit geleid tot een professionelere uitvoering door de bestuursleden van lokale netwerken. Leden werden niet onnodig belast met de uitvoering van procedure: dit was belegd bij de bestuursleden. Hierdoor waren er meer handjes vrij voor bijvoorbeeld de campagne. De intensieve begeleiding tijdens de kandidaatstellingsprocedure heeft zijn vruchten afgeworpen: de VVD kon in nagenoeg iedere gemeente met de verkiezingen meedoen.

HOOFDSTUK 4: COMMUNICATIE

4.1 Online

In 2015 werd het Online Team opgericht om op het gebied van online communicatie de band met kiezers én niet-kiezers te verbeteren. Gedurende 2017 werd op Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, WhatsApp, Snapchat en YouTube content gedeeld met mensen en ging het webcareteam in gesprek. Met behulp van vrijwilligers en medewerkers van de VVD konden we zo online met tienduizenden mensen in gesprek. De nieuw gebouwde website werd uitgebreid met elementen waardoor lidmaatschappen, doneren en meedoen met de partij nog nadrukkelijker in de aandacht kwamen te staan. Verder werd de zoekmachine verbeterd. De nieuwe manier van online praten over en met de politiek heeft geleid tot een groter bereik van de verschillende (kiezers)doelgroepen. Daarnaast laat de VVD zien dat het open staat voor kritiek en altijd bereid is om het gesprek aan te gaan, hoe moeilijk sommige situaties ook zijn.

Na de live-sessies op Facebook en Twitter werd dit jaar ook voor het eerst op Instagram live gegaan. Verder maakte de VVD als eerste Nederlandse politieke partij op Facebook gebruik van een zogenaamde 'lens' op Facebook. Mark Rutte gaf het goede voorbeeld door met zijn hoofd de lens te besturen. Duizenden mensen deden het hem na. Verder helpen we met de persoonlijke social pagina's van Mark Rutte en Klaas Dijkhoff. Door structureel berichten te plaatsen wordt het bereik van beiden steeds groter.

Met een bereik van enkele honderdduizenden views werden vragensessies met Mark Rutte, Klaas Dijkhoff en verschillende Kamerleden goed bekeken. Het online team was ook nadrukkelijker aanwezig in de traditionele media. Billboards, tv-commercials, radio-commercials en krantenadvertenties werden zelf geproduceerd. Verder werd de samenwerking met de lokale partijen flink aangehaald. Door het contact met honderden actieve VVD'ers te onderhouden kan de VVD steeds beter een eenduidig geluid laten horen. Steeds vaker gebruiken ook lokale VVD-afdelingen dezelfde kleuren, vorm en teksten voor hun online uitingen.

De online-uitingen van de VVD zijn visueel en proberen te prikkelen. Er werd het afgelopen jaar steeds vaker gewerkt met filmpjes, animaties en verhalen die mensen raken. Inmiddels volgen meer dan 230.000 mensen de VVD op Twitter en zo'n 90.000 op Facebook. Daarnaast hebben we de persoonlijke profielen van de belangrijke politici opgezet en hebben we daar ook tienduizenden volgers. Verder hebben we een doorlopende campagne waarbij we mensen die online iets vinden van de VVD of een bepaald onderwerp, zich aan kunnen melden voor bijeenkomsten. Kamerleden praten en luisteren gedurende een avond naar ongeveer 20 mensen die in veel gevallen nog nooit met de politiek in aanraking zijn gekomen. Na het gesprek volgt een rondleiding door de Tweede Kamer. De reacties zijn overweldigend positief. Zo laten we zien dat de VVD niet alleen een partij is voor leden, of voor mensen die op ons gestemd hebben. Het online team is er voor iedereen die iets wil weten; over de VVD, de politiek of wie dan ook.

4.2 Liber

Het VVD-ledenmagazine verschijnt zeven maal per jaar met columns van partijprominenten en van de VVD-delegatie uit het Europees Parlement, informatie over de politieke actualiteit, persoonlijke verhalen van VVD-politici en verdiepingsartikelen over het liberalisme verzorgt door de TeldersStichting. De eindredactie van de *Liber* ligt op het Algemeen Secretariaat bij Debbie van de Wijngaard.

Edities

- **Editie 1** (2 februari 2017): Ga met ons deze campagne de strijd aan
- **Editie 2** (9 maart 2017): Het komt er nu op aan!
- **Editie 3** (20 april 2017): Aan de slag voor Nederland!
- **Editie 4** (7 juli 2017): Voorjaarscongres 2017
- **Editie 5** (7 oktober 2017): Prinsjesdag, de start van een nieuw politiek jaar
- **Editie 6** (9 november 2017): Rutte III is een feit
- **Editie 7** (21 december 2017): Najaarscongres: Doen.

4.3 Liberaal Bestuur

Liberaal Bestuur is het ledenmagazine van de VVD-Bestuurdersvereniging. In het magazine wordt de politieke actualiteit besproken en geven bestuurders zowel op lokaal, regionaal als provinciaal niveau hun visie op bestuurlijke vraagstukken. Daarnaast wordt er actief gezocht naar de verbinding tussen het magazine en het online platform voor VVD-bestuurders: VVD-Community. Voor het drukken van het magazine en de distributie werd Pro Image Group te Noordwijk ingeschakeld. De eindredactie vond plaats op het Algemeen Secretariaat door Debbie van de Wijngaard. Zij wordt bij de samenstelling van *Liberaal Bestuur* ondersteund door Pieter Heiligers, vicevoorzitter van de VVD-Bestuurdersvereniging.

Edities

- **Editie 1** (2 februari 2017): De nut en de noodzaak van het waterschap
- **Editie 2** (9 maart 2017): Wij stellen aan u voor: Het bestuur van de VVD-Bestuurdersvereniging
- **Editie 3** (7 juli 2017): Voorjaarscongres VVD-Bestuurdersvereniging
- **Editie 4** (7 oktober 2017): Het gemeentehuis uit, de straat op!
- **Editie 5** (21 december 2017): Najaarscongres in Lunteren

4.4 Mailings

4.4.1 Thorbeckeweb

Iedere vrijdag ontvangen ruim 16.000 abonnees de wekelijkse digitale nieuwsbrief *Thorbeckeweb*. In 2017 werden er 51 edities van de *Thorbeckeweb* verzonden aan de leden. Daarnaast werden er extra edities verzonden in verband met het Voorjaarscongres, Prinsjesdag en het Najaarscongres, het regeerakkoord, het aftreden van Henry Keizer, de ledenraadpleging voor de nieuwe partijvoorzitter en het aantreden van Christianne van der Wal als partijvoorzitter.

De *Thorbeckeweb* wordt samengesteld en verzonden door het Algemeen Secretariaat, input voor de nieuwsbrief wordt aangeleverd door het Online Team, voorlichters en beleidsmedewerkers van de Tweede Kamerfractie en door de verschillende clusters van het Algemeen Secretariaat.

4.4.2 Bestuursbrief

Om de twee weken, of als de actualiteit daarom vraagt, op vrijdagmiddag ontvangen de bestuurders van de lokale netwerken en de Regio's de digitale nieuwsbrief de *Bestuursbrief* met praktische informatie om hen te ondersteunen bij de uitvoering hun taken. In 2017 zijn er 21 *Bestuursbrieven* verzonden.

4.4.3 Campagnemailing

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen is er ook weer een begin gemaakt met het versturen van de campagnenieuwsbrief aan alle leden van de VVD. De campagnenieuwsbrief bevatte naast praktische informatie over de campagne, motiverende woorden van campagneleider Bas van 't Wout ook informatie over de verschillende campagne uitingen.

4.5 Lokale websites

De vernieuwing van de partijstructuur heeft ertoe geleid dat vele afdelingswebsites op zijn gegaan in één website voor het lokale netwerk of dat er voor het lokaal netwerk een extra site is afgenomen. Eind 2017 waren er ongeveer 395 website, 280 domeinnamen en 530 e-mailadressen afgenomen via het Algemeen Secretariaat. Het beheer, hosting, onderhoud en beveiliging van de lokale websites werd gedaan in samenwerking met leverancier USMedia en hostingprovider Sentia.

4.6 VVD Community

In 2017 is het aantal gebruikers van de VVD Community verder gegroeid. Doel van dit digitaal platform is om breder en op een laagdrempelige manier met elkaar te communiceren. De Community ondersteunt leden van de VVD om kennis, documenten en (contact)gegevens met elkaar uit te wisselen. Eind 2017 waren er vier smaldelen van de Community beschikbaar en in gebruik:

- Community voor leden van de VVD Bestuurdersvereniging
- Community voor campagneleiders
- Community voor de trainers van de Haya van Somerenstichting
- Community voor de bestuursleden van regio's en lokale netwerken

Daarnaast is in 2017 geïnvesteerd in de Community voor de leden van de Thematische Netwerken. Dit smaldeel is begin 2018 live gegaan.

4.7 MijnVVD en CRM

MijnVVD is de portal van de VVD en de externe schil over de CRM-applicatie die door het Algemeen Secretariaat gebruikt wordt. In het verleden stond het gebruik hiervan alleen open voor leden. Als onderdeel van de nieuwe partijstructuur is MijnVVD niet meer exclusief is voor leden, maar staat het ook open voor netwerkvrienden en belangstellenden.

Met de invoering van het netwerkvriendschap, is het ook voor alle leden mogelijk geworden om zich via MijnVVD aan te melden voor één of meerdere thematische netwerken. Deze thematische netwerken kunnen hierdoor groeien en hun rol binnen de partij en naar buiten nog beter oppakken.

Per 1 januari 2017 is het contributiearrangement met de JOVD ingevoerd. Ook is per 1 juni 2017 het introductielidmaatschap beschikbaar gekomen. Voor 2019 staat een grote upgrade van het CRM-systeem en van MijnVVD gepland. In 2017 is hiervoor een roadmap opgesteld en is gestart met de eerste inventarisatie van wensen en optimalisaties.

HOOFDSTUK 5: VERENIGINGSZAKEN

5.1 Lokale netwerken

Voor een open en toegankelijke partij is het van belang om op lokaal niveau een krachtige en slagvaardige organisatie te hebben, die aan de noodzakelijke taken op de juiste wijze invulling kan geven. Om dit te bereiken transformeren de afdelingen tot lokale netwerken. Deze netwerkstructuur geeft een grotere impuls tot samenwerken tussen de bestaande afdelingen.

In 2017 zijn in totaal 86 afdelingen opgegaan in 40 lokale netwerken.

Het totaal aantal lokale afdelingen/netwerken is daarmee in 2017 teruggedrongen van 240 naar 195.

5.2 Commissie van onderzoek

In het verslagjaar was tweemaal een Commissie van Onderzoek actief. Dit betreft de volgende gevallen:

Vallei en Veluwe

De ledenvergadering van lokaal netwerk Vallei en Veluwe heeft een persoon voorgedragen voor het bijzonder lidmaatschap. Op advies van de Commissie van Onderzoek heeft het besloten het lidmaatschap om te zetten naar een bijzonder lidmaatschap.

Regio Zuid

Een Commissie van Onderzoek werd ingesteld na een verzoek van de Regio Zuid om een persoon uit het lidmaatschap te ontzetten. Op advies van de Commissie van Onderzoek heeft het Hoofdbestuur besloten de betreffende persoon niet uit het lidmaatschap te ontzetten. Reden hiervoor is dat er niet voldoende feiten aan het licht gekomen zijn waaruit blijkt dat door het handelen van de persoon de VVD in het algemeen schade is toegegaan of op onredelijke wijze benadeeld is.

5.3 Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep bestond in het verslagjaar 2017 uit:

- De heer P.G. (Paul) van As uit Zoetermeer, voorzitter;
- Mevrouw R.F. (Rolinde) Weide uit Haren, lid,
- De heer E. (Erik) van der Marel uit Uden, lid;
- Mevrouw H. E. (Lysbeth) van Valkenburg-Lely uit Driebergen-Rijsenburg, plaatsvervangend lid
- De heer H. W. (Hans) Mojet uit 's-Gravenhage, plaatsvervangend lid;
- De heer S.E. (Sven) Planken uit Breda, plaatsvervangend lid.

In het verslagjaar was de Commissie van Beroep tweemaal actief. Dit betreft de volgende gevallen:

Vallei en Veluwe

Op 28 juni 2017 heeft de Commissie van Beroep uitspraak gedaan in de zaak aangespannen door een persoon uit Vallei en Veluwe. De commissie van beroep handhaafde de beslissing van het Hoofdbestuur waartegen beroep was ingesteld.

Regio Zuid

Het bestuur van de Regio Zuid is in beroep gegaan tegen een besluit van het Hoofdbestuur. In 2017 heeft de Commissie van Beroep nog geen uitspraak gedaan.

5.4 Permanente Commissie Integriteit

In april 2013 heeft het Hoofdbestuur de Permanente Commissie Integriteit (hierna: de Commissie) ingesteld als onderdeel van een set maatregelen om het integriteitsbewustzijn binnen de partij te vergroten. Deze commissie zal VVD-leden adviseren over individuele integriteitsdilemma's en kan meldingen van integriteit onderzoeken en het bestuur hierover adviseren.

De Commissie stond in 2017 onder waarnemend voorzitterschap van Willibrord van Beek. De overige leden waren Clemens Cornielje (tot en met oktober), Theo Hoex (vanaf oktober), Han Moraal, Tila zur Lage en Marianne Kallen-Morren (in oktober herbenoemd voor een tweede termijn). De Commissie bestond hiermee uit vijf leden. De Commissie werd op het Algemeen Secretariaat ondersteund door ambtelijk secretaris Sandra Reynaers. Nadat Sandra in juli 2017 het Algemeen Secretariaat heeft verlaten, heeft Marije Verplanke deze functie waargenomen.

De Commissie heeft in 2017 zesmaal vergaderd en wel op de volgende data: 2 maart, 10 mei, 12 juni, 22 augustus, 26 oktober en 13 december. Er zijn in 2017 diverse meldingen binnengekomen bij de Commissie Integriteit. Deze zijn onder te verdelen in meldingen en vragen.

In totaal heeft de Commissie vijftientig meldingen binnen gekregen van vermeende integriteitsschendingen.

In negen gevallen luidde het oordeel van de Commissie dat de kwestie niet-ontvankelijk was, en zijn melders waar mogelijk doorverwezen naar de juiste instantie.

In vier gevallen heeft de Commissie de melding ter kennisgeving aangenomen en is er geen verdere actie ondernomen, vanwege de aard van de melding of eerdere correspondentie met de melder.

In drie gevallen is een schriftelijk onderzoek gestart waarvan de bevindingen geen aanleiding gaven tot het organiseren van een hoorzitting.

In vier gevallen is er een onderzoek gestart en hebben er ook gesprekken plaatsgevonden. In twee gevallen is een kwestie doorgeleid naar de afdeling Verenigingszaken nadat de melder hierover was geïnformeerd. In een geval is de kwestie doorverwezen naar het Hoofdbestuur nadat de melder hierover was geïnformeerd. Eind 2017 waren er nog twee lopende kwesties die in de loop van 2018 zullen worden afgedaan.

In totaal heeft de Commissie twaalf vragen binnen gekregen over concrete integriteitsdilemma's. In zeven gevallen heeft men hierover een advies ontvangen.

Naar aanleiding van drie vragen is een schriftelijk onderzoek gestart, en hebben er gesprekken plaatsgevonden. Naar aanleiding van twee vragen is een gesprek gevoerd met betrokkenen wat geresulteerd heeft in een mondeling advies.

5.5 Vertrouwenspersonen

De VVD kent regionale en landelijke vertrouwenspersonen. De regionale vertrouwenspersoon fungeert als herkenbaar en laagdrempelig aanspreekpunt voor VVD-

leden die vragen hebben over integriteitdilemma's. De landelijke vertrouwenspersonen zijn exclusief benaderbaar voor de VVD-volksvertegenwoordigers binnen de Eerste en Tweede Kamerfractie en het Europees Parlement.

De vertrouwenspersoon bewaakt de terugkerende discussie over integriteit binnen het gremium waarin deze actief is en kan indien nodig iemand doorverwijzen naar de Permanente Commissie Integriteit.

In 2017 zag het netwerk van vertrouwenspersonen er als volgt uit:

- **Landelijke vertrouwenspersonen**

Voor de Tweede- en Eerste Kamerfractie en de VVD-delegatie in het Europees Parlement waren Sybilla Dekker en Paul de Krom actief als vertrouwenspersonen.

- **Regionale vertrouwenspersonen**

Het netwerk van regionale vertrouwenspersonen zag er in 2017 hetzelfde uit als het jaar daarvoor. In 2017 zijn de vertrouwenspersonen tweemaal bijeengekomen, namelijk op 24 juni en op 16 december. Tijdens deze bijeenkomsten is stilgestaan bij de rol van vertrouwenspersonen en zijn casussen besproken. In 2018 zal het netwerk van vertrouwenspersonen worden geëvalueerd en in het voorjaar zal er een trainingsdag plaatsvinden voor zittende en nieuwe vertrouwenspersonen.

5.6 Waarderingsvormen

De VVD steunt op honderden vrijwilligers en politici die zich dagelijks inzetten voor de partij. Personen met langdurige en uitzonderlijke verdiensten voor de partij kunnen door het Hoofdbestuur onderscheiden worden.

Het Hoofdbestuur vindt het bijzonder verheugend dat vele vrijwilligers in aanmerking komen voor een waardering van de VVD. Onderstaande personen hebben in 2017 een waardering ontvangen.

Mr. D.U. Stikkerplaquette

De Mr. D.U. Stikkerplaquette is genoemd naar de eerste voorzitter van de VVD. Deze plaquette is bedoeld voor personen die hun sporen hebben verdiend door hun langdurige en positieve inzet in het politieke bestuur.

- H.J. (Hendrik Jan) Voskamp
- Mevrouw H. (Helma) Neppéus
- Mevrouw A. (Anneke) de Widt-Nieuwenhuizen
- De heer ing. J. (Jaap) Gerkes
- De heer ir. J. (Hans) Rozendaal
- De heer M.K. (Karel) van Geet

Thorbeckepenning

De Thorbeckepenning wordt uitgereikt aan personen die onbezoldigd en op uitzonderlijke wijze en met grote inzet functies in de partijorganisatie hebben uitgeoefend.

- De heer P. (Pieter) Roos
- Mevrouw W.C. (Wil) Luchjenbroers
- Mevrouw H.W. (Hermien) Hooijer-Horstman
- Mevrouw J.C.W. van Meeteren-van Toorn
- De heer M. de Jonge
- De heer J. Krieger

- Mevrouw C.C.A. (Agnes) Klinkenberg
- De heer A.H. (Aad) Niemer

HOOFDSTUK 6: LEDENWERVING EN BEHOUD

De leden vormen de ruggengraat van de VVD. Velen van hen zetten zich actief in voor de vereniging. Als bestuurslid, in de lokale politiek of als vrijwilliger tijdens de campagne. De ledendag staat in het teken van iedereen die zich inzet voor onze vereniging.

Binnen de vereniging zijn ongeveer 1.070 vrijwilligers actief in het besturen van een lokaal netwerk of regio. Naast deze vrijwilligers zijn (op de peildatum 31 december 2017) 1.089 gemeenteraadsleden en 88 statenleden dagelijks actief voor de partij. Daarnaast verrichten 15 gedeputeerden, 174 wethouders en 94 burgemeesters in 219 Nederlandse gemeenten bestuurstaken. Ook waren er op de peildatum 76 personen actief in de waterschapbesturen.

Het ledenaantal is per saldo met 1.195 toegenomen tot 27.692 leden aan het begin van het nieuwe boekjaar. De landelijke verkiezingen hebben hier een belangrijke rol in gespeeld, net als diverse, nieuwe initiatieven op het gebied van ledenwerving. De belangrijkste hiervan was zonder twijfel de lancering van het introductielidmaatschap, waarmee mensen (die nog niet eerder VVD-lid zijn geweest) voor slechts € 25,- lid kunnen worden van de VVD. Via de website, e-mail, social media en nieuwe antwoordkaarten is hier aandacht voor gevraagd.

Ook zijn de lokale VVD netwerken herhaaldelijk gevraagd om actief leden te gaan werven met deze nieuwe lidmaatschapsvorm. Diverse lokale netwerken hebben dit zeer succesvol opgepakt. Naast de extra aanwas, is er ook meer aandacht geweest voor het behouden van leden. Hierbij lag de focus op het verwelkomen van nieuwe leden. Dit is onder andere gedaan door verzenden van welkomstpakketten, een onderzoek onder nieuwe leden en uitnodigingen om naar het congres te komen met een buddy. Ook zijn de lokale VVD netwerken herhaaldelijk gevraagd alle nieuwe leden hartelijk welkom te heten bij de partij. Al het bovenstaande heeft geresulteerd in significant minder opzeggingen dan voorgaande jaren.

- Aantal leden 1 januari 2018: 27.692
- Aantal leden 1 januari 2017: 26.497
- Aantal nieuwe leden 2017: 4.106
- Aantal opzeggingen 2017: 2.911
- Leden toename per saldo: 1.195

HOOFDSTUK 7: OPLEIDING EN TRAINING

7.1 Speerpunten van het beleid

In 2017 waren de speerpunten voor de Haya van Somerenstichting:

- Uitrol De Lat Ligt Hoger voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018
- VVD Lokaal en Regionaal, een dag voor lokaal en regionaal talent
- Ontwikkeling Talentmanagement
- Uitrol De Lag Ligt Hoger voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018, is in 2017 een vervolg gegeven aan de uitvoer van het opleidingsprogramma 'De Lat Ligt Hoger'. Er is een projectgroep samengesteld om de verschillende onderdelen uit te werken. De onderdelen zijn:

- Training 'het winnende verkiezingsprogramma'
- Training 'de winnende lijst'
- De Collegetour 't Winnende Raadslid'
- De Haya Bootcamp

De projectgroep bestond uit:

- Lennart Salemink (projectleider)
- Boudewijn Beukers
- Ruben Brekelmans
- Evelien van Riel
- Samira Ben Messaoud

Tijdens het voorjaarscongres in mei 2018 is een dag georganiseerd voor (kandidaat) gemeenteraadsleden. Aan de hand van verschillende programmaonderdelen werden kandidaat raadsleden voorbereid op de werkzaamheden van een raadslid. De presentatie was in handen van Christianne van der Wal en Tamara van Ark. Er hebben rond de 700 leden deelgenomen aan het programma.

Marco van Kalleveen en Sander Dekker zijn met de deelnemers in gesprek gegaan over drijfveren en de stappen die je kunt maken om je talent het beste te ontwikkelen. Tijdens 'de rust' hebben Maarten van der Weijden en Mark Rutte gesproken over tegenslag en hoe hiermee om te gaan. De dag werd afgesloten met een quiz over de werkzaamheden van een raadslid door Kamran Ullah.

De Haya Bootcamp was het laatste onderdeel van het programma 'De Lat Ligt Hoger'. De Bootcamp bestond uit verschillende onderdelen. Zo hebben de kandidaten deelgenomen aan een crisissimulatie en werden de debatvaardigheden bekeken tijdens een verkiezingsdebat. Voor de ontwikkeling van deze onderdelen heeft de Haya samengewerkt met het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement en het Nederlands Debat Instituut. De Bootcamp is in 17 lokale netwerken georganiseerd.

7.2 Regulier aanbod

Statistieken trainingen

Het opleiden van (potentiële) bestuurders en volksvertegenwoordigers blijft een belangrijke basis voor alle opleidings- en trainingsactiviteiten en is onderdeel van de doorlopende leerlijn.

In 2017 zijn er 193 trainingen lokaal georganiseerd. De trainingen uit de leergangen Politieke Oriëntatie en Professionele Vaardigheden werden het meest aangevraagd.

7.3 Vernieuwen materiaal

In 2017 is een introductietraining ontwikkeld voor nieuwe en/of toekomstige leden.

7.4 Regionale Masterclasses

Met de Regionale Masterclasses (RMC) wordt nagestreefd om op regionaal niveau een training aan te bieden (verdeeld over tien bijeenkomsten) die kennis en vaardigheden integreert. De Masterclass wordt reeds in de volgende (deel)Regio's georganiseerd:

- Noord-Holland - Noord
- Noord-Holland - Amsterdam
- Noord-Holland - Zuid
- Oost-Brabant & Limburg
- West-Brabant & Zeeland
- Zuid-Holland
- Regio Oost
- Gooi en Eemland
- Midden-Nederland
- Regio Noord

7.5 Kadertraining

De Kadertraining 2017 vond plaats op vier zaterdagen met als doel het aanbieden van een kwalitatief goede training, waar (aankomende) politiek vertegenwoordigers en bestuurders zowel inhoudelijk als in vaardigheden getraind worden door gecertificeerde Haya-trainers. Het aantal beschikbare plaatsen was beperkt, dus hanteerde de Haya een selectieprocedure. Voor een trainingsplaats moest een deelnemer actief zijn binnen de VVD of JOVD en een aantal basis trainingen gevolgd hebben, tevens werd een motivatiebrief en een (liberaal) artikel gevraagd. Er zijn 74 aanmeldingen binnengekomen en op basis van de selectiecriteria zijn 49 deelnemers toegelaten. In 2017 is er wederom gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen om tijdens de simulatiespellen deelnemers van feedback te voorzien. Mark Harbers was de voorzitter van de Kadertraining.

Na afloop van iedere trainingsdag is een evaluatieformulier gestuurd aan de deelnemers, het gemiddelde cijfer van de beoordeling van de totale dag ligt op een 8,2.

7.6 Topkadertraining

Deelnemers aan de Topkadertraining werden geselecteerd uit de deelnemersgroep van de Kadertraining en voordrachten van de Permanente Scoutingscommissie. In 2017 namen 24 mensen deel aan de Topkadertraining.

Het opleidingstraject heeft in 2017 weer een verbeterslag gemaakt. Het bestond uit drie trainingsweekenden in Bilderberghotel Wolfheze in Wolfheze met onder andere een speechtraining van Bas Mouton, een crisissimulatie en ook gesprekken met partijprominenten.

7.7 Stuurgroep Opleiding en Training

De stuurgroep Opleiding & Training is in 2017 twee keer bijeengekomen. De samenstelling van de stuurgroep onder leiding van Christianne van der Wal was als volgt:

- Bartho Boer met de portefeuille trainers, trainingsmateriaal en de Haya-dag
- Hans van den Broek met de portefeuille Topkadertraining en Masterclass
- Huub Dekkers met de portefeuille online
- Mark Harbers als adviseur vanuit de Tweede Kamerfractie
- Anouk van Eekelen met de portefeuille bestuurdersvereniging
- Tineke van der Elst met de portefeuille RTO'ers (regionale bestuursleden Talentmanagement en Opleiding)
- Joost Otterloo met de portefeuille talentmanagement
- Lennart Salemink met de portefeuille Kadertraining en De Lat Ligt Hoger
- Rolinde Weide met de portefeuille maatschappelijk middenveld

Marianne Schuurmans heeft het voorzitterschap vanaf eind november tijdelijk overgenomen van Christianne van der Wal nadat Christianne tot partijvoorzitter is gekozen. Ondersteuning vanuit het Algemeen Secretariaat vond plaats door Nelleke van Houwelingen en Ronald de Rooij.

7.8 RTO (Regionale Talent- en Opleidingsbestuursleden)

De zes RTO'ers adviseren periodiek (tijdens vergaderingen) het Hoofdbestuur lid Opleiding en Training en de stuurgroep leden van de Haya van Somerenstichting. Tineke van der Elst neemt plaats in de stuurgroep van Opleiding & Talentmanagement als vertegenwoordiger van de RTO'ers.

7.9 Samenwerking Bestuurdersvereniging – Haya van Somerenstichting

De Haya werkt al vele jaren nauw samen met de VVD-Bestuurdersvereniging. Voor 2017 hadden de VVD-Bestuurdersvereniging en de Haya van Somerenstichting het doel gesteld om zoveel mogelijk te bundelen. Dat heeft geresulteerd in een landelijke trainingsdag op 4 november als onderdeel van het VBV-congres in Congrescentrum De Werelt in Lunteren.

Trainingsdag 4 november 2017

De dag werd afgetrapt door Anouk van Eekelen en Pieter van der Stadt met als thema 'Ontwikkel je talent'. De volgende vragen stonden bij deze opening centraal: Hoe kan je jezelf binnen de VVD verder ontwikkelen? Hoe en waar kan je jouw talent het beste inzetten? Wat zijn je drijfveren? Hoe ziet de ideale, moderne, liberale bestuurder er volgens jou uit? Welke stappen kan je zetten om dat te bereiken?

Aansluitend werden er enkele workshops verzorgd. Zo gaf Tweede Kamerlid Anne Mulder de workshop Liberaal Onderhandelen en sprak Hans van den Broek, lid van de Permanente Scoutingscommissie, met bestuurders over de vervolgstappen in hun politieke of bestuurlijke carrière tijdens de workshop Liberale Loopbanen. Daarnaast was de 'Pieter Duisenberg - methode' onderwerp van een inhoudelijke workshop waar de deelnemers meer grip konden krijgen op de lokale begroting en financiële verantwoording van gemeente, waterschap of provincie. In de workshop 'Hoe zet je jouw ervaring het beste in?' werden oud-bestuurders klaargestoomd tot coach door Bruno Bruins en Frans Gosses. Ook was er een workshop om te ontdekken of het burgemeesterschap iets voor je is. De workshops zijn gemiddeld beoordeeld met een 8,4.

7.10 Haya-dag

Op zaterdag 10 juni 2017 is een Haya-dag georganiseerd met het thema Talent en Opleiding voor Haya-trainers en internationale trainers. De dag vond plaats bij Ernst Sillem Hoeve in Den Dolder en in totaal hebben 40 trainers deelgenomen aan deze dag.

De presentatie van de dag was in handen van Bartho Boer. Christianne van der Wal heeft het Talentmanagement plan voor de komende periode gepresenteerd. In groepjes zijn deelnemers uiteen gegaan om te brainstormen over het trainen & talent. Na afloop is door Bartho Boer plenair informatie uit de groepen opgehaald en meegeven aan Christianne.

Op de Haya-dag is ook de community gelanceerd, een tool om als trainers met elkaar in gesprek te gaan en documenten uit te wisselen. Lumina Learning heeft de dag afgesloten met een training over persoonlijke ontwikkeling.

7.11 Studio VVD

Tegen de achtergrond van het plan Talentmanagement is Studio VVD in het najaar van 2017 gestart op zoek naar het antwoord op bovenstaande vragen! Door heel Nederland zitten enthousiaste (potentiële) VVD'ers. Soms lokaal al vrijwilliger voor de partij, maar vaak ook actief bij de lokale voetbalclub, in het buurthuis of in het bestuur van een vereniging. Hoe halen we dit talent binnen en benutten we nieuw en bestaand talent maximaal? Voor de zomer van 2018 levert de vijfde jaargang van Studio VVD een geïntegreerde 'gereedschapskist' op voor structureel en duurzaam talentmanagement waaruit lokale netwerken kunnen putten.

HOOFDSTUK 8: TALENTMANAGEMENT

8.1 Permanente Scoutingscommissie

De VVD heeft gekozen voor een meer structurele aanpak van de selectie en begeleiding van talent voor de Eerste Kamer, Tweede Kamer en het Europees Parlement. Hiertoe is de Permanente Scoutingscommissie (PSC) in het leven geroepen. Daarnaast voert de PSC oriënterende gesprekken met talent uit de partij, om zo een bijdrage te leveren aan optimale inzet van kennis en kunde binnen de partij.

De PSC kwam veelvuldig bijeen en sprak met tientallen kandidaten die zich hadden gemeld voor diverse ambities. Zowel talenten van binnen als buiten de politiek zijn gesproken en er is gekeken waar zij het beste tot hun recht kunnen komen. Kandidaten met specifieke expertises zijn zo nodig aan Tweede Kamerleden gekoppeld om kennis en ervaringen uit te wisselen op tal van terreinen. Daarnaast zijn in aanloop naar de kandidaatstellingen voor de Eerste Kamer en het Europees Parlement al verkennende gesprekken gevoerd met geïnteresseerde kandidaten.

De PSC bestond in 2017 uit de volgende leden:

- De heer P. Luijten (voorzitter)
- Mevrouw I.R. mr. (Ina) Adema
- De heer J.N.J. (Hans) van den Broek
- De heer T.H.J. (Tjibbe) Joustra
- De heer mr. R.G.D. (Ralf) Knegtmans
- De heer I.P.M. (Jacques) Kuyf
- Mevrouw A.C. (Annelies) Pleyte
- Mevrouw M.H.F. (Marianne) Schuurmans
- Mevrouw K.C.J. (Karin) Straus

8.2 Liberale Loopbanen 2017

De workshop Liberale Loopbanen is een voorbeeld van een goed lopend begeleidingstraject en werd wederom georganiseerd in december 2017. Hierbij zijn 15 deelnemers begeleid in hun keuze voor het vervolg van hun politieke en/of maatschappelijke carrière. In deze workshop werd, door middel van een intensief programma, inzicht geboden in de eigen drijfveren en ambities. Daarnaast is er dieper ingegaan op kansen en mogelijkheden. Als afsluiting werd er met de introductie van een nieuw programmaonderdeel een actieplan voor de eigen politieke of bestuurlijke carrière opgesteld. Tijdens de workshop konden deelnemers tevens in een 1-op-1 gesprek met alle inleiders ambities en twijfels bespreken. Aan deze workshop verleenden Hans van den Broek, Loek Hermans, Frans Gosses en Marianne Schuurmans hun medewerking.

8.3 Plan Talentmanagement

In 2017 is na het afronden van een intensief selectietraject voor de Tweede Kamerverkiezingen door het Hoofdbestuur het doel gesteld om het TM-beleid (talentmanagementbeleid) van de partij klaar te maken voor de toekomst. Dit vormde de aanleiding voor een meer strategische blik op talentmanagement binnen de VVD.

De uitdaging voor de VVD voor de komende jaren is om de instroom van talent op peil te houden en de doorstroming (ontwikkeling) te bevorderen. Met een cultuur en sfeer waarin talent zich aan de VVD bindt en zich het beste kan ontwikkelen. Een sfeer die open en uitnodigend is. Een partij waar talent niet wordt gezien als een bedreiging, maar alle ruimte krijgt en juist wordt gezien als aanwinst waarin moet worden geïnvesteerd. Talent moet immers groeien om te kunnen bloeien!

Het onderzoek heeft geresulteerd in de volgende aanbevelingen:

- Opleiden en talentmanagement verbinden in alle opleidingstrajecten van de VVD (lokaal, regionaal en landelijk)
- Breedtesport: de slagkracht versterken van de lokale netwerken en Regio's zodat er een goede in- en doorstroom van talent ontstaat; de kweekvijver van talent in onze partij!
- Topsport: investeren in de ontwikkeling (ontwikkelpotentieel) van onze (top)talenten (met oog voor diversiteit) die het meest zichtbaar zijn voor de VVD en bijdragen aan het A-merk dat de VVD is

Deze aanbevelingen zijn aanvullend uitgewerkt aan de hand van tien punten die te vinden zijn in het adviesrapport dat is aangenomen door het HB in het najaar van 2017.

8.4 Training burgemeesterspotentieel

In vervolg op de succesvolle pilot van 2016 werd op vrijdag 21 april 2017 (te Putten) de tweede training georganiseerd voor kandidaten die geïnteresseerd zijn in het burgemeestersambt. Het resultaat van de eerste editie is dat al twee deelnemers daadwerkelijk burgemeester zijn geworden, ook maakten anderen vorderingen in menige procedure.

Met Marianne Schuurmans (burgemeester Lingewaard) als dagvoorzitter, bijgestaan door Arend van Hout (burgemeester Westervoort en voormalig chef kabinet CdK Gelderland) werd een intensief programma gedraaid. In twee dagdelen is uitleg gegeven over de verschillende fasen van de procedure, een gesprek met de vertrouwenscommissie gesimuleerd en geoefend met het schrijven van de beste sollicitatiebrief. Ook werden deelnemers geholpen bij het formuleren van hun drijfveer voor het burgemeesterschap. De oud-deelnemers van dit programma Peter de Baat (burgemeester Montferland) en Richard Korteland (burgemeester Meppel) zijn inmiddels burgemeester en deelden samen met Arjen Gerritsen (burgemeester Almelo een voorzitter VBV) hun ervaringen in het burgemeestersambt. Tevens waren de partijvoorzitter en het HB-lid Opleiding en Talentmanagement betrokken, zij verzorgden respectievelijk de opening en sluiting van deze trainingsdag. In totaal zijn er 13 kandidaten getraind. Eén van de deelnemers heeft inmiddels een nieuwe functie gevonden in het openbaar bestuur.

HOOFDSTUK 9: VVD INTERNATIONAAL

Internationale zaken heeft als voornaamste doelstellingen om namens de VVD de relaties met verschillende liberale zusterpartijen te onderhouden dan wel te versterken en om bij te dragen aan democratiseringsprocessen in landen rondom de Europese Unie. In het kader van deze doelstellingen is de VVD in 2017, door het organiseren van verschillende binnen- en buitenlandse activiteiten, op meerdere vlakken actief geweest in de internationale wereld. Zo draagt de VVD binnen het wereldwijde liberale netwerk actief bij aan de Alliance of Liberals and Democrats for Europe Group (ALDE-Groep) – de Europese koepelpartij van liberale partijen – en het mondiale samenwerkingsverband Liberal International (LI). Daarbuiten heeft VVD Internationaal een groot netwerk opgebouwd als gevolg van de lange deelname aan het samenwerkingsprogramma Maatschappelijke Transformatie (MATRA).

Jock Geselschap is als voorzitter van de regio internationaal verantwoordelijk voor de activiteiten van VVD Internationaal. Internationale zaken valt op het Algemeen Secretariaat vervolgens sinds mei 2017 onder Marije Verplanke, de opvolger van Nanning Mol als hoofd verenigingszaken bij de VVD. De international officers Friso Rip en Anika Snel hebben zich ook in 2017 ingezet voor het behalen van de doelstellingen van internationale zaken. December 2017 luidde het vertrek van Friso in, die na bijna zes jaar onder andere het MENA programma geleid te hebben een nieuwe stap in zijn carrière maakt. VVD Internationaal dankt Nanning en Friso voor hun jarenlange inzet.

De international officers werden bijgestaan door twee stagiairs die waar nodig ondersteuning boden. Van februari tot juli liep Matthijs Even stage bij VVD Internationaal. Mariam al Saqaf nam het van hem over in de periode september tot en met december. VVD Internationaal blijft het stagebeleid vanwege positieve ervaringen voortzetten.

Bovenop de internationale activiteiten heeft VVD Internationaal een faciliterende rol gespeeld bij meningsvorming binnen de VVD op de terreinen internationale- en ontwikkelingssamenwerking.

9.1 Maatschappelijke Transformatie (MATRA)

Sinds 1994 neemt de VVD deel aan de uitvoering van het MATRA-programma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het programma is gericht op het uit- dan wel opbouwen van de capaciteit van zusterpartijen van Nederlandse politieke partijen in landen rondom de Europese Unie. De VVD geeft hier uitvoering aan door het organiseren van trainingen en het faciliteren van kennisoverdracht. Het programma stelt de VVD in de gelegenheid om samen te werken met andere liberale partijen. De uitvoer vindt plaats vanuit een vraag gestuurde basis: zusterpartijen die samen willen werken dienen zelf projectaanvragen in bij de VVD.

In 2017 was VVD Internationaal met ruim veertig projecten binnen het kader van het MATRA-programma actief in de volgende landen: Armenië, Bulgarije, Bosnië-Herzegovina, Georgië, Kroatië, Macedonië, Hongarije, Polen, Slovenië en Wit-Rusland. Ook is VVD Internationaal door middel van het MATRA-Zuid-programma actief geweest in Jordanië, Libanon, Marokko, Tunesië en Zuid-Afrika. Door de inzet van vele vrijwilligers heeft de VVD in deze landen een groot aantal liberalen weten te trainen.

De enorme meerwaarde van het programma is het olievlekeffect. De overdracht van kennis en ervaringen door de VVD aan leden van een zusterpartij blijft namelijk niet beperkt tot alleen de aanwezigen van de trainingssessies. De partner zet het leerproces binnen de eigen partij voort om zo optimaal de bijdrage van de VVD in dienst te stellen van interne

capaciteitsopbouw. Daarnaast zijn er enkele partijen dermate geprofessionaliseerd de afgelopen jaren dat zij zelf zusterpartijen in hun regio's training kunnen geven, met trainers en experts vanuit VVD Internationaal als coaches op de achtergrond.

LIBSEEN

LIBSEEN is het regionale netwerk van de liberale partijen in Zuidoost-Europa. In 2017 werden een aantal activiteiten voor zusterpartijen uit dit netwerk georganiseerd met steun van het European Liberal Forum (ELF), D66 International, de Zweedse Centre Party International Foundation, het Sloveense Novum Institute, de Duitse Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) en het Kroatische International Educational Center (IEC).

De meeste activiteiten vonden plaats binnen de tweede editie van de 'Regional Academy for Liberalism'. Hierin werden politieke talenten van onze zusterpartijen in Zuidoost-Europa opgeleid tot trainer, moderator of facilitator van workshops en seminars binnen een 'Train de Trainer' programma. Het programma heeft 45 beginnende trainers en moderators afgeleverd. Met deze aanpak heeft VVD Internationaal interne capaciteitsopbouw van de 10 deelnemende zusterpartijen bevorderd en is er een nieuw netwerk aan trainers gecreëerd in de regio die naast onze trainers en experts aan hun eigen partij ondersteuning kunnen bieden.

Daarnaast organiseerde VVD Internationaal is samenwerking met het IEC een regionale parlementariërtraining gericht op presenteren en coalitievorming, voor pas aangetreden parlementsleden/kandidaat parlementariërs uit Kroatië, Macedonië, Bosnië-Herzegovina, Tsjechië en Hongarije. Door middel van deze training is een start gemaakt met het bouwen van een netwerk aan parlementariërs uit de regio, ter bevordering van kennisdeling en netwerken.

Zuidoost-Europa

VVD Internationaal was in 2017 tevens op bilateraal niveau actief in Zuidoost-Europa. Met de Croatian People's Party (HNS) en diens jeugdbeweging Mladi HNS, de Bosnische liberale beweging Nasa Stranka en de Sloveense Modern Centre Party (SMC) werden in het kader van capaciteitsopbouw verschillende projecten uitgevoerd.

In Bosnië-Herzegovina heeft een fact-finding bij zusterpartij Nasa Stranka plaatsgevonden met het oog op de landelijke verkiezingen in 2018 en de groei van de partij. De uitkomst van deze fact-finding is positief. Met zusterpartij LDP Macedonië heeft er een overleg plaatsgevonden over diens strategiebepaling voor de middellange termijn.

De Kroatische liberalen namen deel aan de tweede editie van het interdisciplinair studieprogramma, genaamd 'Governance in [Croatian] state institutions and the European Union', gericht op Europese beleidsvorming. Tevens werd een start gemaakt met de professionalisering van de landelijke campagneorganisatie van HNS, gericht op data-gedreven campagnevoeren. De jongerenbeweging werd samen met de JOVD bijgestaan in het organiseren van hun najaarscongres.

De Sloveense regeringspartij SMC werd in 2017 ondersteund in het de professionalisering van de landelijke campagneorganisatie en het opzetten van lokale campagnestructuren. Dit gebeurde aan de hand van het VVD model van campagnecoaches en lokale campagneleiders, vertaald naar Sloveense context.

Oost-Europa

In 2017 was de VVD actief in vier Oost-Europese landen. In Wit-Rusland werd het Minsk Mises Center gesteund in het organiseren van twee seminars voor meer dan 80 deelnemers, met als titel 'Turning the systemic structural crisis into opportunities and growth:

liberal recipes'. Tevens droeg VVD Internationaal opnieuw bij aan een zomerschool en een reeks van colleges en *podcasts* over de mogelijkheid tot liberale hervormingen in Wit-Rusland.

In Polen werd de samenwerking met liberale partij Nowoczesna voortgezet. Nowoczesna dient als voorbeeld voor andere partijen in de regio. In samenwerking met ALDE, organiseerde de VVD serie van trainingen die in het teken stonden van vrijwilligerscoördinatie, databescherming, privacy, mediaoptreden en canvassen. In samenwerking met het European Liberal Forum (ELF) werden met Nowoczesna nog eens vier paneldiscussies georganiseerd over onderwijs, duurzaamheid, radicalisering en post-truth politics.

In Bulgarije nam VVD Internationaal deel aan de 10^e editie van de Gay Pride, in de hoofdstad Sofia. Samen met FNF organiseerde de VVD een paneldiscussie over LHBT-acceptatie in Bulgarije en een workshop strategie en public outreach voor jonge LHBT-activisten.

In Hongarije is een veelbelovende liberale beweging opgestaan, Momentum. Deze club van jonge liberalen hoopt in 2018 het parlement te halen. VVD Internationaal ontving het Hoofdbestuur van Momentum voor een kennisuitwisseling in Nederland en samen met ELF en Momentum is in Boedapest een seminar georganiseerd over 'A Free and Secure Europe'.

Zuid-Kaukasus

VVD Internationaal is in 2017 actief geweest in Armenië en Georgië. In Armenië werd in samenwerking met de PvdA en het CDA de jaarlijkse 'Leadership Academy' georganiseerd, waarin jonge leden van verschillende politieke partijen getraind worden om effectief samen te werken. In Georgië is de samenwerking tussen VVD Internationaal, de Britse Liberal Democrats, de ALDE partij en de Republican Party of Georgia (RPG), afgerond.

MENA

De belangrijkste bilaterale relatie in de Arabische wereld in 2017 was opnieuw die met de Tunesische liberale regeringspartij Afek Tounes. Daarnaast zijn er dankzij regionale evenementen verbeterde bilaterale contacten gelegd met regeringspartij Future Movement in Libanon en Union Constitutionelle (UC) in Marokko. De jongerenbeweging van UC is in 2017 getraind op het ontwikkelen van een nieuwe organisatiestructuur.

Regionaal droeg VVD Internationaal bij aan het professionaliseren van de Arab Liberal Federation (ALF), het voormalige Arabic Alliance for Freedom and Democracy (AAFD). In 2017 is ALF formeel als stichting geregistreerd en is er een website online gegaan. Voor deelnemende partijen is een regionale training georganiseerd gericht op online campagnevoeren en het opzetten van een lokale campagnestructuur. De VVD faciliteerde een bezoek van ALF aan: de Liberal International executive committee in Johannesburg, het ALDE congres in Amsterdam en het ALN congres in Kenia. De bezoeken stonden in het teken van kennis- en ervaringsuitwisseling over congresprocessen, professionalisering van de netwerkstructuur en het succesvol communiceren van beleid. Uit deze ontwikkelingen is in 2017 de eerste ALF publicatie voortgekomen, het 'Intra-Arab Trade: Challenges and Opportunities' rapport.

Verder heeft VVD Internationaal bijgedragen aan de organisatie van de congressen en conferenties van ALF en de Arab Youth Union for Freedom and Democracy (AYUFD) in Tunis en Amman, met als belangrijkste thema's regionale veiligheid, intra-Arabische economische samenwerking en vrij verkeer van mensen en goederen. In 2017 heeft de VVD de AYUFD ook ondersteund in hun bijdrage aan de conferentie 'Migration and Open

Borders', die werd georganiseerd tijdens de 42^e Algemene Vergadering van IFLRY in Beirut. Hier konden de aanwezigen met deze Arabische liberalen van gedachten wisselen over het Midden-Oosten, migratie en bijbehorende kansen en uitdagingen in de regio post het Syrië-conflict. Tot slot faciliteerde VVD Internationaal een paneldiscussie met vertegenwoordigers van AYUFD over regionale veiligheid tijdens het JOVD congres in St Michielsgestel.

Ambassadors Day

In 2017 werd *en marge* het VVD voorjaarscongres in Arnhem het jaarlijks terugkerende Ambassadors Day georganiseerd. Dertig EU en NAVO ambassadeurs kwamen bijeen om te discussiëren en de banden met de VVD aan te halen. Zij wisselden van gedachten met onder andere Anne Mulder, Han ten Broeke, Cora van Nieuwenhuizen en Mark Rutte over de belangrijkste uitdagingen voor de Europese Unie en hoe deze op een liberale wijze succesvol op te lossen zijn.

9.2 ALDE

De ALDE is de overkoepelende liberale partij op het Europees continent die als doel heeft het liberale geluid in Europa te promoten en een gemeenschappelijke liberale visie tussen de aangesloten partijen te realiseren. De partij is de vertegenwoordiger van miljoenen burgers in heel Europa. Hiermee vertaalt de partij binnen de EU de liberale waarden van haar kiezers. Met Hans van Baalen als voorzitter van de ALDE-partij beschikt de VVD over een goede positie om richting te geven aan de koers van de partij. Meer informatie over de ALDE is te vinden op www.aldeparty.eu.

De ALDE Council van 2017 vond dit jaar plaats in Ljubljana. Tijdens deze bijeenkomst was de VVD delegatie onder andere actief in drie panels. Barbara Visser trad op als moderator in de kick-off conferentie 'For a Free and Secure Europe', dat de VVD samen met ELF organiseerde. Ook bracht Barbara Visser VVD geluid aan het voetlicht tijdens een plenaire paneldiscussie over het basisinkomen. Dilan Yeşilgöz-Zegerius nam deel aan een panel over vrouwelijk ondernemerschap in de landbouwsector.

In december 2017 vond het ALDE congres in Amsterdam plaats. Belangrijkste thema's waren de opmaat voor de EP verkiezingen van 2019, het veranderende Europese politieke landschap, handel en innovatie. De VVD delegatie, onder leiding van Jock Geselschap, was met ruim vijftig personen de grootste VVD delegatie ooit. Hoogtepunten waren de herverkiezing van Hans van Baalen als voorzitter van de ALDE-partij en de speech van Mark Rutte, waarin hij stelde dat liberalen zich juist moeten richten op het aanpakken van reële zorgen van burgers. Tijdens dit congres organiseerde VVD Internationaal ook haar jaarlijkse Partnership Days, waarbij zusterpartijen en liberale regionale organisaties de mogelijkheid kregen om kennis- en ervaringen uit te wisselen over verschillende onderwerpen. Een populair onderdeel was de paneldiscussie met Sofie Hermans over hoe populisme te verslaan.

9.3 European Liberal Forum ELF

Het European Liberal Forum (ELF) is de koepelorganisatie voor liberale Europese stichtingen. De VVD is lid sinds 2007 en heeft mede dankzij ELF in 2017 weer verschillende evenementen georganiseerd. De 'Regional Academy for Liberalism' werd georganiseerd in het kader van het MATRA-programma, evenals de conferenties 'For a Free and Secure Europe' in Ljubljana en Boedapest. Een extra seminar over hetzelfde onderwerp werd in Praag vanuit de samenwerking met ELF georganiseerd. Daarnaast vond er in Nederland ook een activiteit plaats, een conferentie over de Russische Revolutie en de huidige verhoudingen tussen Rusland en het Westen. Deze werd mede georganiseerd door de TeldersStichting en het Thematisch Netwerk Internationaal (TNI).

9.4 Liberal International (LI)

Binnen LI zijn liberale organisaties en politieke partijen wereldwijd verenigd. Het samenwerkingsverband werd in 1947 opgericht. LI fungeert sindsdien als forum voor het bespreken van het liberale gedachtegoed en als netwerk voor de verspreiding van de liberale beginselen en het ondersteunen van liberale partijen. Leden van LI zijn met elkaar verbonden door: respect voor mensenrechten, vrije en eerlijke verkiezingen, rechtvaardigheid, tolerantie, duurzaamheid, een vrije markt economie en vrije handel. Momenteel kent LI meer dan 100 leden. Hiervan zijn 64 politieke partijen volledige lid en genieten er 25 de 'Observer Status'. ALDE voorzitter Hans van Baalen is erevoorzitter van LI. Elke zes maanden komt LI bijeen; eens in de achttien maanden is er een congres.

In 2017 heeft de VVD LI ondersteund met het organiseren van congressen en bijgedragen aan het ontwerp van de 2017 Oxford Liberal Manifesto, dat is aangenomen op het congres in Andorra. Naast het nieuwe Manifest werd ook de jaarlijkse State of the World resolutie aangenomen, waarin Nederland en de VVD werden geprezen voor het succesvol oplossen van de economische crisis, de stabiele regeringscoalitie en de constructieve verhouding van het kabinet Rutte II met de oppositie.

Verder heeft er nog een Executive Committee plaatsgevonden in Johannesburg, Zuid-Afrika. Daar werd gesproken over *good governance* op verschillende bestuurlijke niveaus. De VVD delegatie bracht daarnaast nog een bezoek aan de Democratic Alliance (DA), de liberale oppositiepartij van Zuid-Afrika. Tijdens dit bezoek stond kennisuitwisseling over campagnevoeren en talent management centraal.

Tot slot was VVD Internationaal host van een bijeenkomst van de LI Human Rights Committee in Den Haag. Het belangrijkste thema was de uitreiking van de LI Prize for Freedom.

9.5 Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN)

De Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN) is, naast de VVD, lid van de Liberale Internationale. Zij stuurt een gecombineerde afvaardiging met de VVD uit naar de LI-congressen en organiseert bijeenkomsten in Nederland over actuele internationale en Europese onderwerpen. Hierbij wordt nauw met VVD Internationaal, de TeldersStichting en het Thematisch Netwerk Internationaal samengewerkt.

HOOFDSTUK 10: ARCHIEF

Algemeen Secretariaat

Voor de aankleding van het Algemeen Secretariaat aan de Mauritskade 21 is archiefmateriaal gebruikt. Een aantal ruimten zijn vernoemd naar oprichters en prominente VVD-leden. In de ontvangstruimte staat een vitrinekast met oude foto's, ontvangen onderscheidingen en verschillende (beginsel-) programma's. Er liggen ook gebruikte verkiezingskranten (1959, 1963 en 1966).

Raadpleging archieven

De VVD en de VVD-fractie hebben in hun 69-jarig bestaan een bijzondere collectie archieven, periodieken en voorwerpen opgebouwd en verworven. Ook in 2017 is daarvoor regelmatig belangstelling geweest. Dat blijkt uit de verzoeken voor de inzage van de archieven door onderzoekers, studenten en scholieren. Met de Archivaris is afgestemd over de te raadplegen dossiers en toestemming verleend voor inzage. Bestuurders vragen regelmatig naar de oprichtingsdatum van hun (voormalig) afdeling en welke functies oud-bestuurders wanneer hebben vervuld voor het vieren van een jubileum, het schrijven van een in memoriam of het houden van het afscheidstoespraak.

Beheer, behoud en ontsluiting van archiefmateriaal

In samenwerking met het Nationaal Archief, het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) en ook met de regionale erfgoedinstellingen is het beheer van de VVD-archieven en de verdere archiefvorming voortgezet, waar mogelijk digitaal. Hierdoor kunnen we belangstellenden en onderzoekers goed blijven helpen bij hun zoektocht in de liberale geschiedenis. Het Algemeen Secretariaat ondersteunt regio's en lokale netwerken met advies voor hun archiefvorming en overdracht. De archivaris heeft een breed netwerk in het vakgebied en is betrokken bij de ontwikkelingen. Een aantal voormalige afdelingen zijn in contact gebracht met de regionale erfgoedinstelling voor het beheer en behoud van het lokale en regionale liberale erfgoed. Enkele voormalige afdelingen hebben een bestaansjubileum gevierd.

Medewerking aan publicaties

In juni is het boek "zeven politieke levens" van Frits Korthals Altes verschenen. De archivaris heeft dhr. Korthals Altes in de afgelopen jaren geholpen bij zijn archiefonderzoek. VVD-collectie in de Koninklijke Bibliotheek (KB)

De uitgave van Provincie & Gemeente, met het eerste mededelingenblad van de vereniging voor Staten- en Raadsleden in november 1947, is compleet te raadplegen in de KB. Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP)

De samenwerking loopt goed waardoor het archief regelmatig wordt aangevuld en verbeterd, ook betreffende de digitale toegankelijkheid. De in 2014 overgedragen woordelijke uitwerkingen van de algemene ledenvergaderingen in de periode 1948 t/m 2004 zijn in 2016 door het DNPP gedigitaliseerd en in 2017 zijn de hiaten gevuld. Ook is er audiovisueel materiaal gedigitaliseerd om eenvoudiger beschikbaar te kunnen stellen.

VVD-collectie

De periodieke leden uitgaven *Liber*, *Liberaal Bestuur*, *Thorbeckeweb* 2016, de bestuursbrief 2014 t/m 2016 en het jaarverslag 2016 zijn ingebonden. Deze series zijn vanaf 1948 compleet.

70 jaar VVD

In september 2015 heeft het HB besloten om in voorbereiding op haar 70-jarig bestaan een interactieve digitale website, beeldbank en database met promotiemateriaal te ontwikkelen. Na voorbereidend werk in 2016 is er in 2017 heel veel werk verzet om tijdens het 70 jarige bestaan op 24 januari 2018 een geheel nieuw uniek platform te lanceren.

HOOFDSTUK 11: POLITIEK

11.1 Eerste Kamerfractie

De Eerste Kamer is een politiek orgaan dat wetsvoorstellen van de regering en initiatiefwetten vanuit de Tweede Kamer beoordeelt op met name kwaliteit, samenhang met de overige wetgeving en rechtsstatelijkheid (wetten moeten passen binnen het kader van de internationale regelgeving zoals verdragen en de Grondwet).

Ook in 2017 vond een wijziging plaats in de samenstelling van de Eerste Kamerfractie. Op 17 maart werd Pauline Krikke geïnstalleerd als burgemeester van de gemeente Den Haag. In verband daarmee heeft zij per diezelfde datum het lidmaatschap van de Eerste Kamer neergelegd. Als opvolger op de Kieslijst kwam Reina de Bruijn-Wezeman per 21 maart in de Eerste Kamer.

Per 31 december 2017 bestond de VVD Eerste Kamerfractie uit de volgende 13 leden:

- Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer;
- Reina de Bruijn-Wezeman;
- Jan Anthonie Bruijn;
- Anne-Wil Duthler;
- Frank de Grave;
- Helmi Huijbregts-Schiedon;
- Annemarie Jorritsma-Lebbink;
- Frank van Kappen;
- Tanja Klip-Martin;
- Menno Knip
- Sybe Schaap;
- Koos Schouwenaar;
- Mart van de Ven.

Het fractiebestuur bestond gedurende het gehele jaar uit Annemarie Jorritsma, voorzitter, Helmi Huijbregts, vice-voorzitter/penningmeester en Mart van de Ven, secretaris.

De VVD Eerste Kamerfractie vergadert tijdens de vergaderperiode elke dinsdagochtend. Op die dag vinden ook de plenaire vergaderingen en stemmingen over de wetsvoorstellen plaats, evenals de vergaderingen van de verschillende Commissies van de Eerste Kamer.

Het fractiebestuur nodigt regelmatig gasten uit vanuit de VVD partijorganisatie om, volgens een tevoren opgesteld schema, een vergadering van de fractie bij te wonen. In het verslagjaar waren dat de partijvoorzitter en leden van het Hoofdbestuur, de voorzitter van de VVD Bestuurdersvereniging en de voorzitters van de verschillende VVD-regio's. Ook de voorzitter van de VVD Tweede Kamerfractie en de voorzitter van de VVD-vertegenwoordigers in het Europees Parlement bezochten de fractie, evenals de voorzitters van de fracties in de Provinciale Staten.

Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid hecht de fractie eraan om jonge mensen in de gelegenheid te stellen kennis te maken met het parlementaire werk in de Eerste Kamer en met het liberalisme als gedachtegoed van waaruit de VVD-fractie opereert. In het verslagjaar hebben drie stagiaires met veel enthousiasme en tot wederzijdse tevredenheid stagewerkzaamheden voor de fractie kunnen verrichten.

In de verschillende Commissies van de Eerste Kamer hebben de volgende VVD leden zitting. In enkele gevallen wordt ook het voorzitterschap van de Kamercommissie bekleed. Als gevolg van de besluitvorming tijdens de kabinetsformatie over de indeling in departementen is een wijziging aangebracht in de naamgeving en de samenstelling van de Kamercommissies.

- Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ): Koos Schouwenaar (fractievoordinator), Anne-Wil Duthler, Helmi Huijbregts-Schiedon, Frank van Kappen, Tanja Klip-Martin.
- Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO): Frank van Kappen (fractievoordinator), Frank de Grave, Menno Knip, Sybe Schaap.
- Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (EZK/LNV): Helmi Huijbregts-Schiedon (fractievoordinator), Reina de Bruijn-Wezeman, Tanja Klip-Martin, Sybe Schaap.
- Europese Zaken (EUZA): Sybe Schaap (fractievoordinator), Reina de Bruijn-Wezeman, Frank van Kappen, Mart van de Ven
- Financiën (FIN): Frank de Grave (fractievoordinator en voorzitter Kamercommissie), Jan Anthonie Bruijn, Menno Knip, Mart van de Ven.
- Immigratie & Asiel / JBZ-raad (I&A/JBZ): Menno Knip (fractievoordinator), Anne-Wil Duthler, Sybe Schaap, Koos Schouwenaar.
- Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO): Tanja Klip-Martin (fractievoordinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Sybe Schaap.
- Justitie en Veiligheid (J&V): Anne-Wil Duthler (fractievoordinator en voorzitter Kamercommissie), Menno Knip, Koos Schouwenaar, Mart van de Ven.
- Koninkrijksrelaties (KOREL): Frank van Kappen (fractievoordinator), Helmi Huijbregts-Schiedon, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Koos Schouwenaar.
- Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW): Jan Anthonie Bruijn (fractievoordinator), Reina de Bruijn-Wezeman, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Tanja Klip-Martin.
- Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW): Mart van de Ven (fractievoordinator), Jan Anthonie Bruijn, Reina de Bruijn, Frank de Grave.
- Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS): Reina de Bruijn-Wezeman (fractievoordinator), Jan Anthonie Bruijn, Frank de Grave, Tanja Klip-Martin.
- Verzoekschriften: Koos Schouwenaar.

In 2016 werd de Tijdelijke Commissie Werkwijze Eerste Kamer ingesteld. Namens de VVD had Helmi Huijbregts-Schiedon hierin zitting. De Commissie heeft op 11 juli 2017 verslag uitgebracht.

Vanuit de Eerste Kamerfractie participeren de volgende senatoren in internationale organisaties:

- De Raad van Europa: Mart van de Ven (lid), Reina de Bruijn (plv.lid);
- Parlementaire Assemblee van de NATO: Frank van Kappen (lid) en Menno Knip (plv.lid);
- OVSE: Frank van Kappen (lid);
- Taalunie: Helmi Huijbregts-Schiedon (lid);
- Beneluxparlement: Mart van de Ven, Annemarie Jorritsma-Lebbink, Reina de Bruijn-Wezeman.

11.2 Tweede Kamerfractie

Samenstelling 20e fractie bij begin verslagjaar: 40 leden

mevr. drs. T. Van Ark, mr. M. Azmani, mevr. drs. Y. Berckmoes-Duindam, mevr. mr. B.G. de Boer, ir. R.P.G. Bosma, A. Bosman, drs. J.H. ten Broeke, mevr. dr. B.I. van der Burg, mevr. drs. I.S.H. Caluwé, R.J. Dijkstra, drs. P.J. Duisenberg, T.M.C. Elias, J.H. Geselschap, M.G.J. Harbers, R. Heerema, drs. L.A. de Lange, R.E. van der Linde, mevr. W.J.H. Lodders, mevr. A. van Miltenburg, ir. P.J.M.J. Moors, drs. A. Mulder, mevr. mr. H. Neppérus, mevr. C.N.A. Nijkerken – de Haan, mr. F. van Oosten, mr. S.C.C.M. Potters, D.A. van der Ree, mr. A.C.L. Rutte, mevr. drs. A. Schut-Welkzijn, mevr. drs. K.J. Straus, mr. J. Taverne, mr. F. Teeven, mevr. drs. O.C. Tellegen, mr. J. Van Wijngaarden, drs. H.S. Veldman, mevr. drs. B. Visser, mevr. drs. A. de Vries, drs. R. Vuijk, B. van 't Wout, E. Ziengs en H. Zijlstra.

Samenstelling 21^e fractie bij einde verslagjaar: 33 leden

mr. M. Azmani, mevr. Drs. B. Becker, A. van den Bosch, A. Bosman, drs. J.H. ten Broeke, dr. K.H.D.M. Dijkhoff, dr., R.J. Dijkstra, Z. El Yassini, ir. W.R. van Haga, R.J. Heerema, mevr. J.A. Hennis – Plasschaert, mevr. Drs. S.T.M. Hermans, drs. D.A.N. Koerhuis, dr. S.M.G. Koopmans, mevr. Drs. A.J.M. Laan-Geselschap, drs. L.A. de Lange, mr. Drs. R.E. van der Linde, mevr. W.J.H. Lodders, drs. J. Middendorp, drs. A. Mulder, mevr. C.N.A. Nijkerken – de Haan, mr. F. van Oosten, mr. A.C.L. Rutte, mevr. drs. O.C. Tellegen, mevr. Drs. J.Z.C.M. Tielen, drs. H.S. Veldman, mevr. Drs. A. de Vries, A. Weverling, drs. D. Wiersma, M. Wörsdörfer, B. van 't Wout, mevr. D. Yeşilgöz - Zegerius, E. Ziengs.

Samenstelling van het fractiebestuur van de 21e VVD Tweede Kamerfractie:

- K.H.D.M. Dijkhoff, voorzitter
- B. van 't Wout, vicevoorzitter
- Mevr. O.C. Tellegen, secretaris en lid Presidium
- Mevr. H. Lodders, penningmeester
- R.E. van der Linde, secretaris personeel & pm-coördinator
- Mevr. B. Becker, secretaris externe contacten

Bijzondere fractiebijeenkomsten in het verslagjaar

Op 16 januari kwam de fractie in Delft bijeen voor de bespreking van het komende jaar; Op 1 en 2 september vond het jaarlijkse fractieweekend plaats in Dalfsen.

Vergaderingen binnen de fractie

De fractie vergadert iedere dinsdagochtend, ter voorbereiding op de Kamerweek. Op de dinsdagmiddagen komt de fractie bijeen ter bespreking van een lange termijn thema en in het najaar ter bespreking van de deelbegrotingen. Het fractiebestuur vergadert in beginsel één keer per week. De fractiecommissies bepalen zelf de vergaderfrequentie.

Overige

- Zowel fractie als fractieleden ontvangen enorme aantallen e-mails; de aantallen worden niet bijgehouden;
- De vergaderingen van de (thema)netwerken en congressen van de partij werden door fractieleden bijgewoond.

- HB-leden en Regio-voorzitters woonden roulerend de reguliere fractievergadering op dinsdagochtend bij.

11.3 VVD-delegatie in het Europees Parlement

Hans van Baalen

Delegatieleider van de VVD in het Europees Parlement

Voorzitter ALDE-Partij

- Lid van het bestuur van de ALDE-fractie
- Lid van de Commissie Buitenlandse Zaken (AFET), ALDE-coördinator Buitenlandse Zaken
- Lid van de Subcommissie Veiligheid en Defensie (SEDE), ALDE-coördinator Veiligheids- en Defensiebeleid
- Plv. lid van de Commissie Internationale Handel (INTA)
- Voorzitter van de EP-delegatie voor de betrekkingen met Zuid-Afrika (D-ZA)
- Plv. lid van de Commissie Terrorisme (TERR)

Hans van Baalen richt zich in het Europees Parlement op Buitenlandse Zaken, Veiligheids- en Defensiebeleid en Internationale Handel. Namens de ALDE-fractie is hij eerste woordvoerder Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland. In het afgelopen jaar heeft hij zich intensief beziggehouden met maatregelen om terreur te bestrijden (Hans van Baalen is lid van de tijdelijke commissie terrorisme) en de Europese buitengrenzen te versterken om illegale migratie tegen te gaan. De Turkije-deal, die onder het Nederlands EU-voorzitterschap tot stand is gekomen, speelt hierin een belangrijke rol. Daarnaast heeft Van Baalen zich sterk gemaakt voor sluiten van handelsverdragen met derde-landen, waaronder Canada, Japan en Zuid-Afrika. Als voorzitter van de ALDE-Partij zet hij zich in voor de groei van liberale partijen in Europa en streeft naar minimaal 100 zetels voor de ALDE-fractie in het EP na de Europese verkiezingen in 2019 (momenteel heeft de ALDE-fractie 68 zetels in het EP). Hans onderhandelt namens de Europese liberalen met de beweging En Marche van de Franse president Emmanuel Macron.

Caroline Nagtegaal – van Doorn

- Lid commissie ECON (Economische & Monetaire Zaken)
- Plv. Lid commissie ITRE (Industrie, Onderzoek, Energie)
- Plv. Lid commissie TAXE (Financiële misdrijven, belastingontduiking en belastingontwijking)
- Vice-voorzitter Delegatie voor betrekkingen met India
- Lid van parlementarier intergroups LHBTI

In ECON focust Caroline zich op het herstel van vertrouwen in de Europese financiële sector. Dit zijn dossiers rondom de Euro, het Stabilitiets- en Groeipact, banken, verzekeraars, pensioenfondsen, accountancy en nieuwe financiële technologie. Daarnaast is ze lid van de TAXE-commissie, waar ze werkt aan de bestrijding van belastingontduiking en het tegengaan van het witwassen van geld. In ITRE richt Caroline zich op dossiers als cybersecurity, quantumtechnologie, robotisering, ruimtevaart, onderzoek, innovatie, Europees Defensie fonds en MKB. Ook zit Caroline in het bestuur van Knowledge4Innovation.

Jan Huitema

- Lid van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling
- Plaatsvervangend lid Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid
- Lid van de delegatie voor de betrekkingen met Canada
- Vice-coördinator Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling voor de ALDE groep
- Woordvoerder VVD in het Europees Parlement voor het Europees budget

Jan Huitema houdt zich binnen de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling bezig met het Europees landbouwbeleid. Hij zet zich in voor een innovatieve, competitieve en duurzame Europese landbouwsector. Zijn focus ligt vooral op de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), waarbij hij zich hard maakt voor een landbouwbeleid waarin ondernemerschap en toegevoegde waarde wordt aangemoedigd en stilstand niet wordt beloond.

Binnen de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid houdt Jan zich onder andere bezig gehouden met onderwerpen zoals antibioticaresistentie (AMR). Omdat dit een grensoverschrijdend probleem is, streeft Jan in het Europees Parlement voor een Europese aanpak gericht op onderzoek en bewustwording. Daarnaast werkt hij mee aan Europees beleid dat zich erop richt de klimaatdoelstellingen die in Parijs zijn gesteld te behalen, onder andere door beleid op het gebied van CO2 emissies.

Jan is VVD-woordvoerder in het Europees Parlement voor het Europees budget. Hij streeft naar hervormingen binnen het Meerjarig Financieel Kader (MFK), gericht op het verbeteren van betere besteding van Europese gelden. Door meer aandacht te geven aan hoe Europese fondsen worden besteed en te controleren of de gewenste resultaten worden behaald, kan efficiënter worden omgegaan met het budget en komt er geld vrij voor nieuwe prioriteiten.

VV
D